

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XXXIX

ЛИСТОПАД — 1989 — NOVEMBER

Ч. 389

Студенти Торонтського університету в Києві, Україна.

ISSN 0026-9042

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

в Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario

Gregory Hawryluk
18 Meadowbrook Ave.
St. Catherines, Ont., L2M 7H1

Ihor J. Lysyk
885 Beaufort Ct.
Oshawa, Ont. L1G 7J7

T. Boyko
2582 Cornwall Dr.
Penticton, B.C. Y2A 6X3

в США:

Головний представник
George Smyk
9559 Patton
Detroit, Mich., 48228

Iw. Ivahnenko
72 Feather Bed In.
Hopewell, N.J. 08525

Leonid Jemetz
2941 Amboy Road
Warners, N.Y. 13164

W. Ponomarenko
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144

в Англії:

A. Bondarenko
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, — England

в Австралії:

T. Myronenko
P. O. Box 302
Parramatta, N. S. W.
Australia 2150

МОЛОДА УКРАЇНА

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Canadian Youth
Association — ODUM

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: M. Moroz

3253 Lakeshore Blvd. W.,
Toronto, Ont. M8V 1M3

Адміністратор Зіна Корець
Tel. (416) 763-3422

Це число підготувала Валентина Родак.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Річна передплата

в США, у Канаді і в Україні 20.00 долярів
Ціна одного примірника: 2.00 дол.

в Австралії 13.50 дол. (австрал.)
Ціна одного примірника: 1.60 дол.

в Англії і Німеччині 14.50 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.65 дол.

в усіх інших країнах Європи 13.50 (америк.)
Ціна одного примірника: 1.35

в усіх країнах Південної Америки 12.00 дол. (америк.)
Ціна одного примірника: 1.00 дол. (америк.)

Зазначене число після прізвища передплатника означає останнє число журнала, за яке заплачено передплату.

За зміну адреси просимо присилати поштові значки або інтернаціональні купони (International coupon) на суму 65 канадських центів.

Редакція не приймає матеріалів без підпису автора і застерігає за собою право скорочувати статті і правити мову, рукописів не повертає.

Статті підписані прізвищем або ініціалами автора не завжди відповідають поглядам редакції.

За зміст і мову оголошень редакція не відповідає.

Листування з редакцією та адміністрацією просимо слати:

MOLODA UKRAINA

Box 40, Postal Station "M", Toronto, Ontario, Canada, M6S 4T2

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Поезії — Л. Забашта, А. Малишко, М. Нагнибіда, А. Косовська, С. Забужко, Б. Лепкий. Доповідь В. Яворівського; Слово М. Квінтера; О. Царук — Біль і гордість моя — Україна; А. Винницький, З. Кудла, Г. Близнюк, О. Родак — СУСК відвідує Україну!; В. Січинський — Український національний знак і прапор; В. Стецюк — Гнат Хоткевич-композитор; В. Родак — Українське жіноцтво: традиція та розвиток; 10-ий кобзарський табір ім. Т. Шевченка. Сторінка Юного ОДУМ-у.

Любов ЗАБАШТА

ПЛАТОНУ МАЙБОРОДІ

*Aх, мої братове, красні маки!
Заспівайте так, щоб я заплакав
І не спав четверту ніч підряд...*
Андрій МАЛИШКО...

*...Ах мої братове, красні маки...
І китайкою червоною накрили кобзаря...
Знаком ліри,*

*знаком кобзи,
під сузір'ям зодіака*

Проводжа тебе Вкраїночка-зоря.

*Ти хлюпнув ій море пісні-ласкавиці,
Ой, кобзарю, не багато ж вас було!
Підхопили тую пісню, ту сестрицю,
Спрагле місто українське і село.*

Де ж той реквієм, де ж реквієм, братове!

Це ж за вами плаче вся земля...

*Скільки горя, скільки шані і любові,
Це ж до тебе твоя мати промовля.*

*Пелехівщина встеля доріженьку квітками,
Полтавиця шле своїх синів-орлів,
А дівчата застеляють рушниками
Небеса до найдорожчих серцю слів.*

Освятися, оросися, пісне, славою

*На Карпатах, на Дінці і на Дніпрі,
В древнім Києві, у Львові, під Полтавою,
Вже пісні твої співають кобзарі.*

I дзвенять бандури переливами,

*З серця України в них слова,
Вік-віки під райдугами й зливами
Пісня твоя буде в них жива.*

«Ровесник»
16-22 липня 1989 р.

**

Платон Майборода — видатний український композитор, лавреат премії ім. Т. Г. Шевченка й державної премії, молодший брат композитора Георгія Майбороди — помер 8-го липня 1989 р.

П. І. Майборода був автором багатьох пісень, як «Білі каштани», «Київський вальс», «Пісня про рушник», «Ми підем, де трави похилі», «Моя стежина», «Якщо ти любиш» і багато інших. Він створив і вокально-інструментальні твори, хори, музику до кінофільмів і драматичних вистав.

Андрій МАЛИШКО

РІДНА МАТИ МОЯ

*Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
I водила мене у поля край села,
I в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
I рушник вишиваний на щастя дала.
I в дорогу далеку ти мене на зорі
проводжала,
I рушник вишиваний на щастя, на долю
дала.*

*Хай на ньому цвіте росянista доріжка,
I зелені луги, й солов'їні гаї,
I твоя незрадлива материнська ласкова усмішка,
I засмучені очі хороші твої.
I твоя незрадлива материнська ласкова
усмішка,
I засмучені очі хороші, блакитні твої.*

*Я візьму той рушник, простелю, наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров.
I на тім рушничкові оживе все знайоме до болю —
I дитинство, й розлука, і вірна любов,
I на тім рушничкові оживе все знайоме
до болю —
I дитинство, й розлука, й твоя
материнська любов.*

Микола НАГНИБІДА

ЯКЩО ТИ ЛЮБИШ

*Любо тобі, коли очі дівочі
Світять у душу ясні.
Вишні цвітуть, і прозорими ночі
Всюди встають навесні.*

*Любо тобі, коли друзі з тобою
Чесні, хороші в путі.
З вірними легко іти під грозою,
Брати вершини крути.*

*Якщо ти любиш і вірно любиш
Все дороге тобі в житті.
Якщо ти любиш, безмірно любиш
І жити радісно тоді.*

ДОПОВІДЬ ВОЛОДИМИРА ЯВОРІВСЬКОГО

Як уже повідомлялося, з 8 по 10 вересня в Палаці культури Київського політехнічного інституту проходив Установчий з'їзд Народного руху України за перебудову. Нижче друкуємо уривки з доповіді, виголошеної народним депутатом СРСР В. Яворівським.

То що ж, усе таки, ми за народ такий, запитуємо себе багато століть, запитуємо й нині. А у відповідь чуємо хібащо: «...Нащо нас мати привела? Чи для добра? чи то для зла? Нащо живем? Чого бажаєм? І, не дознавшись, умираєм. А покидаємо діла...» І діла, і наші понищенні храми, і зацьковані змалечку комплексом другосортності душі наших дітей, і нашу, порослу лободою й чортополохом, історію. Уже вкотре полишаємо напризволяще, сподіваючись хібащо на щасливий випадок, що, може, й нам посталанить, якщо доля наша буде в доброму гуморі. Та — як зурочено вже кілька століть.

Оскільки ми мовчимо, то на наше запитання хто ж ми такі? — відповідають за нас сусіди. Близні й далекі.

Одні кажуть, що ми занадто повільні, ба, навіть ледачі. Таки повільні, бо — великі. Та й куди нам було поспішати? Якщо нас ніхто не чіпав, ми не-квапливо вилізали на піч — цей багатовіковий полігон нашого характеру. Орали землю, годували себе і ще півсвіту, складали повільних пісень і згадували минуле. Ми таки ледачі, бо нам нікуди було поспішати. У майбутнє? У нас його ніколи не було, хібащо замріє в імлі пробліск надії і знову погасне, як привид. Ми не поспішали, бо у нас завжди було більше минулого, ніж майбутнього.

Інші кажуть, що ми занадто сантиментальні й мрійливі. І це правда, бо мрія єдине, що рятувало нас від занепаду і байдужості. Ми змушені були постійно вигадувати себе. То в слові, то в пісні, то в малюванні, то в Скороводі, то в Шевченкові, то в Софії, то в соборі без жодного цвяшка, то в опішнянському глекові, то під пензлем Катерини Білокур. Ми — сантиментальні, бо в нас завжди було багато неба і землі — є де ширяти уяві. Ми сантиментальні, бо мрійливість це не політика, бо за це нас не переслідували і не саджали до тюрем. Ми сантиментальні, бо — великі.

Кажуть, що ми народ занадто домашній. Правда. Ми рідко відлучалися від свого дому. Вряди-годи ходили під Царгород, Варшаву, Москву та до Криму по сіль. Це вже в двадцятому столітті лиха доля розвіяла нас, як мак, по Америках, Канадах, Австраліях. Та все одно більшість залишалася дома, навіть коли нас мільйонами вивозили до Сибіру. Бо ми — великі. Ми таки домашні, бо, допомагали іншим навести лад у їхньому домі, забуваючи про свій, власний.

Кажуть, що ми співучі. Так, половина з нас завжди співала, щоб не чутно було, як друга половина стогне. Ми — співучі, бо мусимо співати, щоб світ знов, що ми іще є. Зрештою, нам дозволяли співати. Поперше, ми це завжди робили красиво, а подруге, коли людина співає, тому, хто слухає, це нічим не загрожує. Тому й особливо ми прославилися кобзарями — незрячі і руки зайняті кобзою, хай співає.

Кажуть, що ми — сепаратисти. А якими нам бути, коли нас століттями пропускали крізь сепарататор, з кожного покоління відбираючи «вершки» для Петербургу і Варшави, для Відня і Москви. Тим, які залишилися дома, було легше від того, що ними керують все таки «свої» розумовські чи безбородьки, ворошилови чи брежнєви...

Кажуть, що ми «самостійники». І то правда. Вистояли під татаро-монголами, під турками, під поляками. Вистояли в тридцять третьому і в тридцять сьому му. Вистояли під фашизмом. Вистояли під чорнобильською близкавкою. Що там іще? Вистоймо! Ми не лише самостійники, а й самосійники, бо нагадуємо спориш — чим більше нас топчути, тим глибше входить наш корінь у землю. Однаке ми «самостійники» особливі: за всю нашу довгу історію — ми лише кільканадцять років мали відчуття своєї державності, були господарями своєї долі, але й за це платили за найжорстокішим рахунком: за роки Хмельниччини — розквиталася Катерина, за літа ленінського відродження виставив кривавий рахунок Соко Джугашвілі, в миру — Сталін. Отакі «самостійники — самозастійники».

Кажуть, що серед нас багато перевертнів, більше, ніж дозволено на душу населення в інших народів. Куди дінешся — правда і це. Історія й доля так несамовито нас перевертали в своєму казані, що тільки найсильніші встигали стати з голови на ноги, а решта такими й залишилася до гробової дошки. Так що ми самостійники в перевернутому стані. Хоч би хтось із сусідів підійшов та сказав: «станьте, нарешті, на ноги, посполиті, добродії й товариши! П'ятий рік ми вже дивимося на світ іншими очима, а ви й досі стоїте на голові! Встаньте, скільки можна? Інші вже перемогли атрофію й ідуть далі!».

Кажуть, що ми націоналісти. Теж правда. При чому унікальні націоналісти. Без мови, без історії, без суверенної республіки, без національної свідомості, без землі (тільки отруена хемікатами й радіацією територія), без власної історичної символіки, без власних виходів на міжнародну арену, без національної інтелігенції, без... а втім все одне «націоналісти», бо хочемо все це мати. Ще кілька років тому були «нормальним» народом, а сьогодні, під приливну хвилю перебудови захотіли й собі.

Не загони міліції особливого призначення, не концтабори на півночі та в Сибіру, а — демократії. Ні, таки націоналісти.

Годі! Наш портрет допише час. Або у вигляді чергового доносу на цілий народ, або у вигляді жорстокого, але чесного пророцтва («Загинеш, згинеш, Україно, не буде й сліду на землі...») або в могутньому самовідродженні народу, який так важко, з тріском у суглобах, випростується сьогодні й запитує кожного стрічного: що ж ми за народ такий, що йшли і йшли від Володимира Великого, а прийшли до Володимира Васильовича? Від княгині Ольги, яка послала сусідам голубів із запискою, до Валентини Семенівни, якій підсовують «подметні письма» під двері на захист росіяніна Іванова і вірменина Гдляна.

Допише час. Таки допише, якщо не випаде перо з його знесиленої від левкемії з Чорнобиля руки.

А покищо — ми є. Повільні, ледачі, сантиметальні й мрійливі, домашні й співучі, сепаратисти і самостійники, перевертні й націоналісти — всілякі, бо нас багато. Вдома і по світах.

То які ж ми насправді, якщо багато хто на плянеті довідався про нас тільки після квітня вісімдесят шостого, після Чорнобиля?

Так ми — всілякі.

... Так, ми повільні. Дуже повільні, бо неймовірно стомлені. Лише в двадцятому столітті над нами було здійснено всі можливі експерименти. І економічні, і екологічні, і фізичні, і політичні, і — духовні. Гвалтівна колективізація, яка розчавила аграрний талант нашого народу, яка довела нас до нечуваного штучного голодомору (на землі, де й телеграфний стовп може коржі родити!), ми були відкинуті до випадків людоїдства. Це — також правда про нас. Ми пережили сотні економічних реформ, але кожна з них лише вишиковувала нас у довжелезні черги. І тому ми звикли запитувати — хто останній, забиваючи запитати — хто ж, усе таки, перший? Гідромеліоратори й хемізатори, обібривши нас до нитки, обіцяли нам земний рай, а ми — голодні, з порожньою казною, без річок, без землі, без повітря. На злиденних наших базарах новоявлені ядерні, мародери продають яблука та самосійну картоплю з тридцятикілометрової чорнобильської зони.

Ціла черга висуванців-лобод (згадайте «Собор» Гончара) за кілька грамів золота на груди з Москви — продали і нашу землю, і наше повітря, і нашу воду, і нас усіх, гамузом. А тепер — і майбутнє наших дітей.

Отакий ми народ, якщо посереднього, не познаного ні Богом, ні природою партійного лідера Шелеста, який одважився назвати, що продукує республіка, та не дуже забороняв говорити рідною мовою, — вважаємо й нині національним героєм.

У двадцятому столітті ми пішли за комуністами, бо повірили в ідею соціалізму, за якого зможемо залишитися нацією зі своєю культурою, мовою, матеріальним достатком, своєю вірою і правдою, своєю історією й державністю.

Отакий ми народ, що нас нищили голодом, мільйонами вивозили в концтабори, розстрілювали в казематах, змушували продавати один одного, готували з нас яничарів, а ми й сьогодні віримо — він можливий, соціалізм з людським обличчям. Віримо й готові ще потерпіти, аби лише з-за сталінсько-брежнєвської маски проступили живі й рухливі його риси. Тому саме комуністи, недоцьковані, не пересаджені до тюрем, не загнані в психушки українські письменники заснували Народний рух України за перебудову. Заснували тоді, коли стадо очевидним, що перебудова на Україні йде шляхом удосконалення застою, що скрипуча командно-адміністративна система малоросійського взірця знову залишить нас на задвірках історії, а сама відрапортує до Москви, що і перебудова, і відродження України — це вже реальність, з якою пора «кончать» і розпочинати репресії проти тих, хто занадто випростався.

Кажуть, що ми все робимо в останню чергу. І все ж ідея Народного руху України за перебудову народилася вчасно. Спершу думалося про фронт. Але... такий ми вже народ, що якби стали створювати народний фронт, то у нас би був перший український, другий український, третій... І тоді треба було б вводити котрийсь із білоруських. Таки — Рух. Після вічної мерзлоти, застою і стагнації — тільки Рух. Як виклик економічній, політичній, духовній, національний атрофії українського суспільства, в якому разом з нами задихаються мільйони росіян, євреїв, угорців, поляків, білорусів, молдаван, гагаузів, греків, кримських татар, болгар, німців, вірмен... Нам просто нічого ділити в нашему спільному домі. Нічого, крім спільних наших бід і смутків. Відроджена, демократична, духовна, багата, економічно розвинена, екологічно чиста Україна їм потрібна так само, як і нам. І ніхто нас не спровокує на ворожнечу, бо вирішили все це зможемо лише разом. Для України ми всі однакові, тим більше, що ми однаково скривджені. Великодержавною брехнею, чиновницькою бездушністю, знеосібленим національного обличчя кожного з нас, дефіцитами й примарністю нашого майбутнього.

Рух уже народився. Під гуркіт ортодоксальної критики її тотального шельмування. Ми всі так обліті брудом, очорнені, що схожі на шахтарів, які вийшли з лави. Це символічно, це об'єднало нас більше, ніж поплескування по плечу. Рух уже народився і народжує вже інший народ. Але він водночас ще тільки народжується.

...

«Українські Вісті», 8.10.1989 № 39 (2867)

**СЛОВО ДОСТОЙНОГО МОНТІ КВІНТЕРА,
МІНІСТРА ПРОМИСЛОВОСТІ, ТОРГІВЛІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ
НА КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРО СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА В КІЄВІ,
УКРАЇНСЬКА РСР, ВІВТОРОК, 3 ЖОВТНЯ 1989 р.**

Добрий день, шановні учасники конференції.

Мені приємно бути учасником відкриття цікавої нової доби канадських стосунків з Україною. Наши взаємини сягають назад майже століття, до переселення перших українських родин на західні прерії Канади, на землі дуже подібні до вашої країни.

Відтоді до цієї першої горстки витривалих піонерів долучились тисячі українських родин, які прибули до Канади після Першої та Другої світових воєн.

Багато з них далі поселилося, як і їх попередники, в Західній Канаді. В наших степових провінціях існує кілька поселень з українськими назвами, і там часто почуете українську мову.

Інші родини поселилися в Східній Канаді, де сьогодні в багатьох містах і містечках існують квітучі життєздатні українські культурні громади.

Сьогодні в цілій Канаді живе майже три чверті мільйона громадян українського походження, які роблять вклад в політичне, економічне та культурне життя нашої країни.

Багато українських канадців глибоко прив'язані до культури свого рідного краю. Вони вдержують близькі контакти з друзями та родичами в Україні та зберігають свою рідну мову й культуру в Канаді.

Це глибоке відчуття спільної спадщини спонукало цю групу канадських підприємців використати нові можливості для відновлення зв'язків зі своїм рідним краєм і приїхати сюди до Києва.

Вони, можливо краще, ніж більшість канадців, розуміють важу реформ, що їх впроваджує президент Горбачов, чия політика гласності, перебудови та демократизації, здається, перетворює радянське суспільство дійсно революційним способом.

Ми канадці, що живемо, як і ви, в просторій різноманітній країні, можемо зрозуміти і оцінити ті завдання, що стоять перед Радянським Союзом, який йде назустріч економічним вимогам 21-го століття.

Властиво, ми дуже зацікавлені далекосяжними наслідками політики перебудови, яка вводить основні зміни в радянську економіку.

На наш погляд Радянський Союз при помочі перебудови хоче змодернізувати промислове виробництво через придбання нових машин та систем управління.

Ми також свідомі того, що радянський список замовлень обіймає величезне число виробів, обслуг та технічних знань, які канадці можуть доставити. До них належать удосконалені системи доріг і залізничних шляхів, будівля готелів, медичні вироби, харчове виробництво та засоби охорони природи.

Ми теж знаємо, що Україна з її високо розвиненою та різноманітною економікою належить до тих частин Радянського Союзу, які мають найкращі нагоди для поширення економічних зв'язків з Канадою.

І коли візьмемо під увагу глибокі культурні зв'язки, що в'яжуть Канаду із Україною, то мені видається, що у нас є солідні підстави, на яких можна розвивати жваві та взаємно корисні торгівельні відносини між нашими двома спільнотами.

В цьому контексті мені приємно ствердити, що ми вже спостерігаємо драматичні зміни в об'ємах торгівлі між Канадою і Радянським Союзом.

В 1984-му році збут Канади в Радянському Союзі, головно завдяки вивозові пшениці, дійшов до найвищого рівня, — до вартості 2,1 більйонів доларів. В тому часі ми закупили радянських виробів лише на 28 мільйонів доларів. Об'єми торгівлі між нами постійно зменшувалися аж до минулого року, коли настав величезний поворот в наших торгівельних стосунках.

У 1988-му році канадський експорт до Радянського Союзу підскочив з 800 мільйонів до більше ніж 1,1 більйона доларів, цебто на 44 відсотки в порівнянні з 1987 роком. Рівночасно радянський імпорт до Канади значно зрос: від 36 мільйонів доларів 1987-го року до 156 мільйонів доларів у минулому році.

І мені приємно зазначити, що подібна тенденція помітна і в онтарійській торгівлі з Радянським Союзом. Минулого року наш експорт зрос до 38 мільйонів доларів в порівнянні з 12 мільйонами 1987-го року. А радянський імпорт до Онтаріо підскочив

надзвичайно: від лише 3-ох мільйонів доларів 1987-го року до більш ніж 68 мільйонів доларів у минулому році.

Хоч пшениця та інше збіжжя займають і надалі чільне місце в нашім вивозі до вашої країни, ми вам доставляємо й інші сільсько-господарські продукти, промислову машинерію, залізні та сталеві вироби, засоби транспортації, хемічні речовини та чистильники і кольорові метали.

Наприклад у сільсько-господарському секторі онтарійські фірми вже від кількох років дуже активні в ділянках скотарства та насінництва.

Зазначу, що ось недавно провінційне міністерство сільського-господарства та харчування вислали до вас велику торгівельну делегацію, щоб збільшити продаж онтарійського насіння. Додам, що ми плянуємо вислати весною наступного року до Радянського Союзу ще одне торгівельне представництво від онтарійських агропромислових фірм.

Радянський експорт до Канади досягнув вартості 156 мільйонів доларів 1988-го року, понад вчетверо в порівнянні з 1987-им роком, головно завдяки продажі платини на суму 109 мільйонів доларів.

У той самий час, «Беларус Еквімпент оф Канада» (Belarus Equipment of Canada), фірма, що продає трактори і комбайні радянського виробу, та «Стен-Канада» (Stan-Canada), яка продає верстати, мали добрі успіхи та збільшили збут своїх товарів в Канаді. Недавно засновано нову фірму, «Вінчестер Груп» (Winchester Group), яка ввозить тканини, галантерію та наукові інструменти радянського виробу.

Ми тішимися цим великим зростом радянського вивозу до Канади. Він забезпечує вас валютою, за яку ви можете придбати собі багато із тих уdosконалених канадських виробів та послуг, що вам потрібні для перебудови вашої промисловості.

Ми далі вважаємо, що спільні підприємства і мінова торгівля — це найбільш перспективні засоби для розвитку наших економічних взаємин. І тому провінція Онтаріо рішучо підтримує цілі цієї конференції.

За останні кілька років добре успіхи виправдали ці засоби.

Наприклад, один із головних канадських фабрикантів автомобільних частин «Магна Інтернешенал» (Magna International), пристала на спільне підприємство, щоб збудувати в Україні 25-мільйон-доларове виробництво. «Магна» буде ділитися з вами технологічним знанням та методами управління і підсилювати це валютними вкладами.

Тут не менш важливу роль відіграє умова про мінову торгівлю, згідно з якою «Магна» одержить частину свого прибутку з радянської фабрики у формі верстатів від фірми «Стен-Канада» для своїх заводів у північній Америці.

Мені приємно повідомити вас, що «Онтаріо Інтернешенал Корпорейшин» (Ontario International Corporation), агенція моого міністерства, допомогла заключити цей договір. «Онтаріо Інтернешенал» допомагає й іншим онтарійським фірмам у підго-

Алла КОСОВСЬКА

МІЙ КИЇВ

Скільки кривди в тобі я зазнала,
Скільки болю, образ і жалю,
Не забула тебе, не прокляла,
Як і завжди, тебе я люблю!

Твоїх вулиць стрімких і нерівних,
У каштанах — нестриманий біг,
Над Дніпром — із хрестом Володимир,
Моя юність... ішла без доріг...

Я самотня була, сиротою
Йшла вибоїстим шляхом життя,
І ніхто не цікавився мною,
Це була, видно, доля моя!

Але милого красеня-міста
Я ніколи забути не могла,
Хоч мій шлях був тяжкий і тернистий,
Хоч я часто нещасна була, —

Але місто мое кучеряве
В моїм серці до смерті не вмре!
Знаю: вернеться Києва слава,
Що жила за часів Святослава,
І хай вічно мій Київ живе!

товці капітальних проектів та подібних спільних підприємств у Радянському Союзі.

Наприклад, «Онтаріо Інтернешенал» тепер співпрацює з «Консултек Лімітед» (Consultec Ltd.), онтарійською інженерно-консультаційною фірмою, над пропозиціями, щоб допомогти в будуванні або змодернізуванні кількох цементних заводів тут, на Україні.

Великомасштабні проекти цього характеру вимагають застосування західньої технології та методів управління в конюнктурі радянської економічної системи і створюють певні цікаві проблеми. Однаке, я певний, що ми впораємося з цими питаннями, коли звикнемо спільно працювати і торгувати.

Тимчасом у багатьох ділянках ми могли робити дуже швидкий поступ у передачі Радянському Союзові технології та технічного знання.

Приміром, друга онтарійська фірма «Фарго Менеджмент енд Консалтінг» (Phargo Management and Consulting), заснувала в Радянському Союзі вже два спільні підприємства.

Співпрацюючи з московським видавництвом, ця фірма закладає першу і наймодернішу друкарню швидкого друку в цій країні. «Фарго» закладає також перші в Радянському Союзі постачальні та обслугові крамниці західнього комп'ютерського гардербер і софтвер.

Всі ці приклади доказують, що радянський уряд вирішив поправити економіку з допомогою західнього технічного знання, яке він може набути через спільні підприємства. І багато канадських

фірм, що беруть участь в цій конференції, мають охоту використати нові комерційні можливості в Радянському Союзі.

Недавні заходи Радянського Союзу пожвавили торгівельні та інвестиційні відносини з Канадою піднесли в них зацікавлення цим питанням.

Рік тому назад радянський уряд взяв участь у сесії семінарів у Монреалі, Торонті та Келгєрі на тему торгівлі. На цих нарадах були представлені перспективи взаємної торгівлі між нашими двома країнами.

Відтоді провінція Онтаріо зробила великі зусилля, щоб допомогти Радянському Союзові розвинути нові торгівельні зв'язки в нашій провінції та розшукати ті онтарійські фірми, що зацікавлені торгівлею з Радянським Союзом.

Наприклад, мое міністерство приняло делегацію з України, яка минулого жовтня відвідала Онтаріо та оглянула багато з наших промислових підприємств. І ми з приємністю завважили, що представники України тиждень тому брали участь у засіданнях радянсько-канадської мішаної економічної комісії в Оттаві.

Що більше, ми запропонували підготовчу програму для одного чи кількох радянських службовців, щоб ознайомити їх допоміжними обслугами в торгівлі та інвестиції, що ми пропонуємо онтарійським фірмам, з програмами для експортного розвитку, та з нашими заохоченнями для малих

підприємств у Онтаріо.

І ми думаємо, що ці радянські представники могли б допомогти онтарійським підприємствам розглянути можливості збути їх товарів в Радянському Союзі.

Ми з великою охотою беремося до здійснення цеї підготовчої програми, тому що ми вважаємо, що вона становить ще один позитивний вклад у розвиток та скріplення торгівельних та економічних стосунків між Онтаріо та Радянським Союзом.

Шановні слухачі, я глибоко переконаний, що ця перша канадсько-українська конференція на тему спільніх підприємств започатковує цікаву нову добу наших економічних стосунків.

Багато із запотребувань української промисловості відносно нової технології та технічних знань цілком співмірні силам провінції Онтаріо в таких ділянках як сільське господарство і споріднені промисловості, охорона здоров'я, туризм і розбудова курортів, охорона природи і передача технологій.

Тому мені приємно оголосити, що вчора провінція Онтаріо і Українська Радянська Соціалістична Республіка підписали меморандум порозуміння, щоб сприяти підвищенню торгівельної співпраці.

В дусі цього домовлення продовжуймо наші наради протягом наступних трьох днів у атмосфері співдії та доброї волі, щоб скріплити економічні та культурні зв'язки нашими двома країнами.

Дякую.

На святкуванні
з нагоди
175-ліття з дня
народження Тараса
Шевченка.

П. Родак, О. Царук і В. Мішалов співають «Ще не вмерла...»
на тлі блакитно-жовтих прапорів.

Київ, Україна, 22-го травня 1989 р.

Олесь ЦАРУК

БІЛЬ І ГОРДІСТЬ МОЯ — УКРАЇНА

Автор публікації — відомий маляр ОЛЕСЬ ЦАРУК, чиї праці не раз експонувалися закордоном. Українець, що живе в Латвії, він є активістом українського культурного товариства «Дніпро». Нещодавно він разом з дружиною Ієвою Маркевич, також маляркою, взяв участь у оформленні святкувань з нагоди 175-літнього ювілею Тараса Шевченка.

Латвія — республіка маленька, латвійський народ нечисленний, а як високо він підняв голову, розправив плечі, борючись за своє право жити посправжньому, за суверенітет!

Мій народ, український — великий, але велика Україна мовчки тяжко вмирає, сама того не розуміючи. На захист її піднялося небагато, жорстоко переслідуваних. Навіть можливість створення на Україні Народного Фронту здається малоймовірною. Від колишньої слави й величі моого народу не лишилося й сліду! Страшно подумати — ми, українці, самі відмовляємося від співучої мови наших предків! Роками лихоліть винищувалося усе істинно національне, історична правда, культурні традиції. Хто тепер знає, що гасло визвольного руху українського народу XVII століття: «Свобода, рівність, братерство» (Так, так, славетні “Liberte, égalité, fraternité”) був запозичений Великою французькою революцією, до речі, й червоний прапор революції — від малинового стягу запорізьких козаків!

Переконаний, що основні біди українського народу, що тривають донині, почалися з 1654 року, коли сталося воз’єднання України з Росією, здійснене Богданом-Зиновієм Хмельницьким і царем Олексієм Михайловичем.

«Після нападу татар народ цей, на нещастя, був поставлений між московським деспотизмом з одного боку, й утисками єзуїтської польської шляхти, з другого боку. Повставши проти однієї й другої, частина України... зробила велику помилку, вона прийняла протегування московського царя». (Бакунін, Промова на конгресі Ліги й Свободи. Берлін, 1904 р.).

З тих пір послідовно переводилося урізування автономії України, доки Катерина II цілковито не ліквідувала у 1775 році її оплот — Запорізьку Січ, яку багато хто вважає істиною правою демократичною державою.

З болем говорю про минуле народу, ще й тому, що підростаюче покоління, «завдяки» шкільній програмі, зовсім не знає своєї історії. Так, учні однієї з львівських шкіл на питання — хто такі Хмельницький, Сагайдачний, відповіли «Чи то партизанські командири, чи то герої громадянської війни»...

Кілька років тому ми з дружиною Ієвою побували в Херсоні, Скадовському, а в Одесі зайдли до картинної галереї, де експонувалася колекція старовинного українського портрета. Ми жваво обговорювали чудові витвори. Підходять до нас дві літні вже працівниці галерії і питают: «Скажіть, будь ласка, якою мовою ви розмовляли? Ми сперечалися — польською чи югославською?».

Я був ошелешений: ми говорили...по-українському.

Пригадалося ще, як під час нашого весілля у Львові один з гостей конфіденційним тоном перестеріг мене — мовляв, щоб чогось не сталося, показуючи на мою вишивку сорочку (було це у 1984 році — брежневський режим, так званий застійний час). Але, видимо, вояовничі «перестрахувальники» живучі, вони продовжують і в наш час отруювати атмосферу... Ось свіжий приклад: на зібраннях Українського культурного товариства «Дніпро» почулися вигуки з залі — «Націоналісти! Самостійники! Саджати пора! Жовтоблакитники!» — через те, що один з них, що сиділи за столом приколів значок (синьо-жовтий, горизонтальні смужки — національний прапор українського народу, що дійшов до нас з дохристиянських часів і означає єдність духа й матерії, подібно, як символ України — тризуб — означає єдність всесвіту).

Створення Народного фронту Латвії дало мені велику надію, навіть мінімальної участі в його праці було досить, щоб усвідомити — я живу! Незалежні від моєї волі обставини змусили мене покинути любу Україну, знайти другий дім, Латвію. Не хочеться говорити високих слів — другу Батьківщину, від частого вжитку таких понять губиться їхнє святе значення. Україна одна. Батьківщина одна. Іноді бачу її уві сні, не забути — ось тут пройшло дитинство, тут школа, батько й мати, там я студент, там мої друзі... і там могили моїх рідних і близьких людей.

Тепер я ніколи не зможу забути й Латвію, адже доторкнувся до її землі, зраненої, як і моя. Пліч-опліч я буду йти з латвійським народом, адже біль його — й мій біль, біль українця.

Знали б ви, з яким зацікавленням слідкують на Україні за подіями, зв’язаними з діяльністю Народних Фронтів Латвії, Литви, Естонії! Маляр і монументаліст Опанас Заливаха (був репресований у 1965 році й на довгі роки викреслений з культурного життя України) писав до мене: «Спасибі Латвії, Кнутові (Скуєнієксові — О.Ц.), що не забули у «Родникові»... Ловимо слова з Латвії, яко наше майбутнє. Дай Боже перемогти лиходії!».

СУСК ВІДВІДУЄ УКРАЇНУ!

Андрій ВИННИЦЬКИЙ
Зірка КУДЛА

«Шановні друзі! Зaproшуємо Вас до Київського університету ім. Т. Г. Шевченка. Ми пропонуємо Вашій делегації у складі чотирьох представників СУСК-у також відвідати інші міста і вищі навчальні заклади в них, з 6 травня до 1 червня».

Цей лист надійшов до Союзу Українського Студентства Канади (СУСК) після ініціативних старань Григорія Близнюка, голови СУСК-у, який в лютому цього року був в Україні і розпочав переговори про можливість встановлення офіційного обміну канадського та радянського студентства. Обидві сторони погодилися на умови перевування канадців і обговорили маршрут.

22 березня 1989 р. В. Черніши, секретар міжнародних зв'язків ВЛКСМ, офіційно запросив представників СУСК-у відвідати Україну.

Ще зовсім недавно СУСК зображували як організацію, яку очолюють буржуазні націоналісти. Чи це запрошення свідчить про те, що справді проходять зміни в Україні? Чи це гласність в найкращій формі? Все ж таки, навіть два роки тому, таке запрошення від офіційного органу партії канадські українці вважали б неймовірним.

СУСК взяв історичний крок вперед.

(уривок зі «Студент-а»,
газети українського студентства Канади,
липень-серпень 1989 р.)

Оксана ЗАБУЖКО

КЛЯТВА

- ◆ *Мова кожного народу неповторна і — своя;*
- ◆ *в ній громілять громи в негоду,*
- ◆ *в тиші — трелі солов'я.*
- ◆ *На своїй природній мові і потоки гомонять;*
- ◆ *зелен-клени у діброві по-кленовому шумлять.*
- ◆ *Солов'їну, барвінкову, колосисту — на віки — українську рідну мову в дар мені дали батьки*
- ◆ *Берегти її, плекати буду всюди й повсякчас, — бо ж єдина — так, як мати — мова в кожного із нас!*

3.Х.1988
м. Львів

Оксана РОДАК

ЧОМУ ЧЛЕНИ СУСК-У ПОВИННІ ЇХАТИ В УКРАЇНУ

«Студентство — це молодь, що студіює у високих школах і становить базу кваліфікованих кадрів країни», тому члени СУСК-у повинні мати не тільки свої професійні інтереси, але також зацікавлення до всього того, що приналежне до українства. Втримання зв'язків з Україною, це важлива справа для всіх українців, які живуть поза її межами, а зокрема для молодого покоління, — для студента. Поїздка в Україну уможливить студентам участь у дискусіях спільніх пекучих справ: затримання мови, історії; продовження традицій, культури; заохочення до праці при громадах, студентських клубах; до студій українознавчих предметів при університетах та до поширення інформації про Україну її українців серед чужинців.

Поїздка канадських студентів дасть нагоду побачити рідний край. Не досить прочитати книжку, газету чи навіть глянути на фотографії або слухати на платівках музику; все це важливе для ознайомлення з батьківщиною, але зовсім не те, що побачити її власним очима. Я певна, що студенти повернуться в Канаду з новим почуттям близькості до України. Вони будуть передавати такі свої почуття своїм ровесникам, і буде відновлений ентузіазм до праці в українському середовищі. Добрий прикладом цього може бути кінорежисер Галина Кучмій, яка, відвідавши Україну, з більшою охотою та завзяттям взялася до дальшої праці в поширенні відомостей про Україну серед чужинців.

Іван Франко писав: «Я був студентом. Бажав науки і знання і кождим дорожив моментом, щоб здобути їх.» Ці слова були і є актуальними сьогодні, бо кожний студент має велику охоту до науки і тому, коли б поїздка студентів кінчилася на обміні студентів Торонто — Київ — корисний був би шлях до навчання. В цей час гласності треба користати з нагоди для встановлення безпосередніх зв'язків з університетами в Україні і обговорювати з керівниками університетів можливості обміну студентів на рік часу або більше, щоб вивчати мову, літературу, музику і т. п. і отримати відповідні «кредити», які були б признані канадськими університетами. Суть обміну — це ознайомитись з обставинами життя в Україні і в Канаді та порівняти різноманітність обставин при університетах цих двох країн.

Стан життя в Україні міняється щодня, і поїздка дала б студентам живий контакт з людьми на батьківщині та познайомила б їх з різними змінами в Україні.

Григорій БЛИЗНЮК

«НЕТ ОБМІНА!»

Делегація СУСК-у складалася з таких осіб: Григорій Близнюк, Нестор Гула (редактор СТУДЕНТ-а), Олесь Охрим (голова студентського клубу при Торонтському університеті) і Оксана Родак (член студентського клубу при Торонтському університеті). Ці студенти мали надзвичайну нагоду подорожувати по східній і західній Україні, зустрічатися з студентами України, довідатися, які їхні зацікавлення та обговорити їхні організації, і, найважливіше, щоб розпочати діялог, який, надіємось, буде довготривалим.

Передруковуємо зі «Студент-а» статті — репортажі двох членів делегації СУСК-у (до речі і членів ОДУМ-у — ред.) — Григорія Близнюка і Оксани Родак.

**

Своєю поїздкою на Україну СУСК намірявся встановити офіційний щорічний обмін. Такий обмін не відбудеться. Принаймні не в такому вигляді, як спершу було заплановано.

СУСК поїхав на Україну офіційно, на запрошення філії Комсомолу Київського Державного Університету (КДУ). Таку туру, під час якої ми мали, за програмою, часто зустрічатися на публічних сходинах зі студентами, неможливо було інакше зорганізувати. Правда, вони нам поставили багато перешкод. Але все таки було цікаво і часами смішно перебувати з цими людьми і на власні очі бачити їхні думки в дії і довідатися, які становища Комуністична Партия займає відносно деяких тем. Така інформація важлива для українців в діяспорі тому, що вона дастє їм змогу краще підготуватися до майбутніх відносин з радянським урядом. Зміни в Радянському Союзі переходят під впливом Партиї та офіційних організацій, і тому наше близьче ознайомлення з цими організаціями пішло б нам тільки на користь.

В договорі з Комсомолом було сказано, що вони подбають про всі розпорядження нашої тури: закуплять білети на поїзд, замовлять кімнати по готелях і зорганізують та рекламуватимуть публічні зустрічі з студентами в кожному місті, яке ми мали намір відвідати. У відповідь СУСК мав запросити їхніх представників до Канади, на Крайовий Конгрес, який має відбутися в серпні ц.р.

СУСК пропонував міста, до яких бажав їхати і устійнював, як довго ми мали перебувати в кожному місті. Хоч були пороблені деякі зміни, Комсомол погодився на наші подання і також на форми зустрічей зі студентами.

До того часу все виглядало добре. Але зразу по приїзді справи погіршилися, і комсомольці почали

не дотримуватися тієї чи іншої точки нашого порозуміння з ними. Наприкінці, в передостанній день нашого перебування на Україні, ми повідомили філію Комсомолу КДУ, що обмін не відбудеться.

Ми прийняли таке рішення з багатьох причин. По-перше, і це хіба небагатьох здивує, ми побували в багатьох неприємних ситуаціях. Переповім дві, які групі найяскравіше запам'ятались.

В Полтаві ми відчули ту «маніпуляцію», якою славляться радянські чиновники. В Полтаві нам нічого значного не показали. Просто кажучи, відвидини були катастрофальні. Хоч ми до деякої міри сподівалися такого трактування, такої поведінки, але там ми її побачили на власні очі і вона видалася нам сюрреалістичною.

Нашиими «опікунами» були товстенькі матрони середнього віку, хоч ми були (і вони нібито мали бути) представниками студентської організації. Вони та їхні «товариши», водили нас до обережно заплянованих зустрічей з чистими, надійними комсомольцями і з іншими не-думаючими комплетно зінтернаціоналізованими молоддями. Вечором ми мокли під дощем в лісі на передмістях Полтави. Хоч ми не з цукру, ми таки були переконані, що зайняття в самому місті були б цікавіші і сухіші. Направду — ми стояли годинами серед бурі в лісі, смажучи шашлички і слухаючи, як наші мокрі супровідники співали російські народні пісні!

Хоч і був я лютий, мені стало шкода наших «опікунів». Незважаючи на те, чи це вплив системи, чи ні, ці люди абсолютно втратили поняття, хто вони і що таке особиста ідентичність. Дощенту зрусифіковані, вони нам виголошували, мовляв, як то мова великоросіян потрібна і що українська мова це пережиток. «Як же зможемо порозумітися з грузинами, які сюди приїжджають жити, працювати, вчитися, відвідувати, якщо не вмітимо говорити по-російському?» спітав один.

Такої глибинно ідіотичної логіки ми наслухалися і по інших містах. Вона підтримувала головно термін, яким комсомольські «інтернаціоналісти» часто метали, «дружба». Я їх часто запитував: якщо дружбою вони пояснювали систематичний примус не-росіян СССР покидати свою рідну мову, культуру, історію та гідність, як вони тоді розуміють «культурний і мовний геноцид»?

Другий мій улюблений інцидент відбувся в Києві. Хоч Секретар Міжнародних Зв'язків мав два місяці до диспозиції, щоб відповідно приготуватися до нашого приїзду, він «не зумів» зорганізувати зустріч зі студентами першого дня нашого чотириденного побуту в Києві. Він вибачився і пообіцяв, що коли повернемося до Києва наприкінці тури — будуть сходини.

Коли ми повернулись — сходини зі студентами спрощі відбулися. На жаль ... їх було 16-теро. Так. В Києві, в столиці України, в університеті наших комсомольських господарів, в сумі 16 студентів показалися, щоб послухати, що ми маємо до сказання. Хоч більшість видавалися, що вони дійсно студенти і що прийшли з власної волі, ми були глибоко розчаровані. В Харкові прийшло 80. В Кіровограді — понад 40. Та група із 16-ти киян була далеко найменша, з якою ми зустрічалися.

Коли я спитав у Секретаря МЗ, чому так мало прийшло людей, він вибачився і сказав, що студенти зараз дуже зайняті викладами і готовуються до іспитів. Він також твердив, що він подбав, щоб всюди порозівшували повідомлення про зустріч. Це було «офіційне» комсомольське пояснення. Натомість, ми тільки одну афішу бачили того дня, але то була не афіша, а на скору руку шкрябнута записка, яка висіла на дверях комсомольського бюра, в темному коридорі. Вона була написана по-російському.

Пізніше, коли ми говорили з студентами, вони мені сказали, що коли вони раніше були задзвонили до Комсомолу того дня, щоб довідатися, де відбудеться зустріч, їм було сказано, що того дня ніякої зустрічі зі студентами з Канади не було в пляні. Це «неофіційне» студентське пояснення.

Чому те, що сталося в Києві, було найбільш важливою причиною не приймати обміну? Щиро кажучи, ми чекали чогось багато кращого від Комсомолу КДУ. І я це очікував не тільки тому, що вони були наші господарі. Останніми місяцями відбувалися цікаві події в КДУ. По-перше, професори університету вирішили, починаючи з осені, «українізувати» університетські програми — буде спроба викладати всі курси українською мовою, принаймні, всі курси, на яких це можливо.

А що важливіше — здавалося, що сам Комсомол при КДУ намагався змінитися. Я прочитав в університетській газеті, що 20-го квітня 1989 р. на засіданні університетського Комсомолу були прийняті деякі дуже цікаві резолюції. Наприклад, було запропоновано, що Комсомол повинен перетворюватися в більш незалежну громадську організацію, яка давала б можливість суспільно-політичної діяльності тій радянській молоді, яка бажала б до того включитися. Значить, щоб Комсомол далі не представляв себе організацією, що відповідає зацікавленням всієї радянської молоді. Також було запропоновано, що студенти повинні мати право безкарно виступити з Комсомолу.

N. - J. SPIVAK LTD.

1158 Wonderland Road

LONDON, ONTARIO

N6L 1A6

(PRE-MIX CONCRETE)

А найважливіше те, що Комсомол КДУ виступив в обороні Народного Руху України за Перебудову — саме перший комсомольський клуб в Україні, що так зробив. Тільки цей почин сам по собі розбурхав тихі води естаблішменту. (Задля справедливості слід додати, що Комсомол Харківського університету також займається питанням Народного Руху. Проте, їхній провід вирішив, що остаточне рішення належиться масам та плянує провести референдум з цього питання. Покищо невідомо, коли і як це має відбутися). Комсомол КДУ запропонував створити незалежний дискусійний клуб та незалежний дискусійний стенд (**independent discussion stand**). Такі явища нас потішали і давали надію, що може Комсомол КДУ трактуватиме нас більш щиро. Та наші надії не здійснилися.

Такі явища начебто показують, що Комсомол міняється, але також вказують і на те, що Комсомол, чи ті, що ним керують, ще не готові на більші зв'язки з Заходом.

Були ще й інші причини, які привели нас до такого рішення. Наприклад, очевидна річ, що вони ніколи ясно не відповіли на наші питання, хто точно з їхніх студентів входив би до складу делегації, яка мала б відвідати Канаду. Під час розмови з київськими комсомольцями довідався, що це остаточно залежало б від тих, хто має досить грошей і хто може дістати квитки на літак. Дивно — але вони не плянували користуватися ніяким об'єктивним процесом вибору, таким яким, наприклад, користувався СУСК.

Принагідно виявив мені Секретар Міжнародних Зв'язків, що було б добре, якби через цей обмін радянські студенти могли б працювати в Канаді. Тоді це уможливлювало б Комсомолові за зароблені гроші закуповувати західну бюрову технологію. Я не переконаний, що це правильна мета культурного обміну.

(Хвилинку чи дві я навіть вагався, чи не погодитися на такий обмін, тільки, щоб побачити, чи вислані «студенти» зможуть порозумітися з нами по-українському).

Цього року офіційний обмін з Комсомолом КДУ не відбудеться. Зате, якщо все піде по пляну, приїде група студентів з України на Крайовий Конгрес СУСК-у. Попри «старання» Комсомолу, ми все таки зустріли багатьох «правдивих» студентів. З тієї точки зору наша поїздка була надзвичайно успішною. Ми запросили 6-ох з них студентів до Канади, по двоє з Києва, зі Львова та з Харкова. Наразі непевність полягає в тому, чи матимуть вони досить часу, щоб полагодити візи та квитки, (бо в Радянському Союзі ця процедура триває досить довгий час). Якщо нам пощастиТЬ, то перший студентський обмін СУСК-у з Україною стане дійсністю.

Під час річного Конгресу СУСК-у були присутні 3 студенти з України: Дем'ян Маларчук, Андрій Винничук і Богдан Ткаченко — члени студентського Братства (Львів).

Оксана РОДАК

«Дороги іншої не треба —
Поки зорить чумацький шлях,
Я йду від тебе і до тебе
По золотих твоїх стежках.»

(Слова з сучасної пісні «Україно!»,
співає Тарас Петриненко)

Багато українських студентів в Канаді, хоч жити далеко від країни їхніх батьків, розуміють значення їхнього українського походження. Тому, Союз Українського Студентства Канади вирішив зорганізувати подорож по Україні з метою познайомити між собою українських і канадських студентів, поінформувати українських студентів про діяльність СУСК-у, нав'язати контакти у формі листування, встановити регулярний обмін студентів між Україною і Канадою.

Делегація складалася з чотирьох членів СУСК-у: Григорій Близнюк — президент СУСК-у, Нестор Гула — редактор газети «Студент», Олесь Охрим — президент УСК-у при Торонтському університеті і Оксана Родак — член УСК-у при Торонтському університеті. Сьомого травня наша делегація прилетіла до Києва на запрошення Київського державного університету ім. Т. Шевченка. Нас гостинно привітали студенти-комсомольці; іншого офіційного студентського угруповання немає. Чотири дні були ми в столиці України: бачили Печерську лавру, Золоті ворота, Володимирський собор, Ботанічний сад, Київський університет, музей Шевченка; бачили оперу італійського композитора П. Маскані «Сільська честь» виконану по-українському і балет М. Равеля «Болеро». Взагалі, Київ прекрасне місто, особливо цвіт каштанів на вулиці

Хрещатик! Мене дуже здивувала відсутність української мови. Майже всі написи та афіші по-російському; у крамницях всі справи полагоджуються російською мовою; на вулицях не чули, щоб люди спілкувалися українською мовою. Це мені було особливо боляче, і від того ж дня я вирішила, що буду старатися вживати українську мову якнайбільше.

Одинадцятого травня ми у Чернігові. Тут багато стародавніх церков. На жаль, велика кількість їх була закрита. Цікаво було побачити історичний музей (колишня Катеринська церква), де зберігаються рукописи Т. Шевченка, В. Забіли, П. Куліша, М. Костомарова. Також пробували ми знайти хату Івана Мазепи, але ніхто не міг нам сказати, де вона. З великим трудом ми її таки знайшли. Вона була в густо-лісистій частині парку і на ній не було меморіальної таблиці.

Двадцятого травня поїхали ми до Харкова. Нас попереджували, що колишня столиця України ще більше зруїфікована, ніж місто Київ. На наше велике здивування, студенти, з їхньої власної ініціативи, дуже гарно нас прийняли. Ми відразу відчули, що це наші щирі приятелі-українці. Вони водили нас по місті, показали нам могилу М. Хвильового, пам'ятники А. Гулаку-Артемовському і М. Кропивницькому. Зустрілися з поетом Степаном Сапеляком, а в університеті зі студентами, викладачами і людьми, які цікавилися нами — студентами-гостями з Канади. Було приблизно 80 осіб. Ми розказували присутнім про діяльність СУСК-у, про життя українців в Канаді і показували їм діяпозитиви. (Так ми робили майже в кожному місті). Тоді були питання і відповіді: чи ми говоримо українською мовою між собою, які в нас політичні, студентські, молодечі організації, чи є багато віруючих, які є естрадні ансамблі, кого ми підтримуємо?

Біля пам'ятника
Богданові Хмельницькому.

Зліва направо: Б. Ткаченко,
О. Охрим, Н. Гула, Г. Близнюк,
О. Родак, Ю. Ткаченко.
Київ, Україна,
травень 1989 р.

муємо під час хокейних змагань — команду СРСР чи канадську?

В історичному музеї в Харкові ми бачили такі написи: «В спільній боротьбі проти спільніх ворогів — царизму, кріпосників і капіталістів, а також проти іноземних загарбників зростала і міцніла дружба трудящих Росії і України». Т. Шевченко «...оспіував визвольну боротьбу українського народу, його єдинання з трудящими Росії, викривав феодально-кріпосницький лад». Це нас дуже сердило, бо ще й досі не пишеться правдива історія України, а Шевченкові слова фальшують і цензують. Такі цитати відбивали охоту відвідувати інші музеї і з часом ми перестали звертати увагу на подібні написи.

П'ятнадцятого травня приїхали ми до Полтави. Зустрілися зі студентами політехнічного інституту. В їхньому інтерклубі ми почули чудовий український народний спів. Ми не могли повірити, що це не професійні співаки. Також не могли повірити, що нам не дали нагоди з ними розмовляти!

Неприємне враження лишилося з Полтави. В цьому історичному осередку української культури нам показали пам'ятники Великій Вітчизняній Війні і Петрові І-ому. Правда, ми були в хаті І. Котляревського, але не бачили примірника «Енеїди» по-українському. Коли ми просили, щоб нам показали місце, де відбувся бій під Полтавою, нам відповіли «...ну, це там де Петро І-ий виграв бій» і повезли нас у ліс, де хотіли показати свою гостинність. На жаль, випав дощ і автобус загруз в болоті. Не стану описувати, як хлопці пробували витягати автобус, але настрій, ще більше погіршився, коли наші «товариши» почали співати російські пісні після кількох українських. Це такий був день в Полтаві.

Шістнадцятого травня — їдемо автом до Кіровограду. Українські дороги нікуди! Вони нас добре потрясли — це вам не «гайвеї 401!» Дорогою бачили безліч пам'ятників Леніну і написи: «Слава труду!», «Слава робітничому класу», «Народ и партія єдини». У Кіровограді в педагогічному інституті ми зустрілися зі студентами та викладачами. Нас дуже здивували написи та гасла, які переважно були по-українському. Це перший раз, що ми бачили такий поширеніший вжиток української мови в інституті або університеті. Тут також 90 відсотків викладів лекцій є по-українському.

Два дні відпочивали на Хуторі Надія — заповідник-музей, де жив драматург І. Карпенко-Карий. Серед тополь, осик і верб ми перший раз почули спів солов'їв, зозуль та жайворонків. Це та Україна, яку оспівують наші поети і письменники.

Дев'ятнадцятого травня приїхали до Запоріжжя. Були на острові Хортиця, бачили Дніпрогес. В музеї на острові нашій групі тяжко було знайти про-відника, що говорив би по-українському. Нам пропонували перекладача, але на наше наполегливе домагання, таки знайдено особу, що вміла говорити по-українському. Тут, де колись був осередок козаччини є тільки одна українська школа, і то на-

піванглійська! На зустріч в університеті прибуло приблизно 30 осіб, які нас розпитували, після того як побачили діяпозитиви, про наше свято державності, про історичні джерела, а також ставили загальні питання: «Чи у вас робота забезпечена, як і в нас?», «Чи багато безробіття?», «Чи ми хотіли б жити в Україні?» В свою чергу ми також їх запитували, що для них значить бути українцями. Один чоловік відповів, що треба любити мову і культуру, пам'ятати тополі біля ставка, любити батьківщину. Нам стало видно, що багато люблять Україну, її культуру, але тільки на словах.

Двадцятого травня — Одеса. Ми тут зупинилися на два дні. Мали нагоду походити по місті, побачити в театрі італійську оперу «Ла Богем» (по-російському), покупатися в Чорному морі, і човном поплыти до Успенської семінарії.

Двадцять другого травня ми вернулися до Києва, а з Києва поїхали до Канева. Біля пам'ятника поетові в день, коли тіло Шевченка було перевезене з Петербургу до Канева, виступали діти, бандуристи, співаки. Всі приїхали сюди вшанувати пам'ять найбільшого «революціонера-демократа». Піднімаючись на Тарасову гору (понад 300 сходів), ми думали, що побачимо імпозантний пам'ятник Т. Шевченкові, але насправді він зовсім невеликий. В музеї багато факсиміле творів, малюнків та картин Шевченка. Єдине, що було цікаве — це переклади «Заповіту» понад 100 мовами.

Наступного дня ми приїхали до Львова. Перший раз почули, що на вулицях люди говорять українською мовою. Тут ми мали нагоду побачити п'єсу «Гайдамаки», сценізації Л. Курбаса, у театрі ім. М. Заньковецької. Ми зустрілися з членами товариства «Лева», де нам показали відео зі заворушень у Грузії, а також, відео з гаївок влаштованих Товариством. Були на установчому засіданні Львівського студентського братства — нова незалежна організація, створена під час перебудови, яка буде займатися захистом прав студентів та культурно-просвітньою роботою. (Нас зробили почесними членами Братства.) Також були на ініціативному засіданні Львівської філії товариства «Меморіял», яке відтворюватиме правдиву картину репресій і терору, відновлюватиме історичні пам'ятки українського народу і т.п. На цьому засіданні нашу делегацію попросили до президії. Дуже цікаво було побачити пропоноване місце пам'ятника Т. Шевченкові. Люди тут постійно збираються, переписують вірші Шевченка, Івасюка та сучасних поетів. Місце вкрите квітами, портретами поета, та навіть синьожовтими прапорами! Настрій тут стихійний.

Двадцять восьмого травня повернулися до Києва. Це був День Києва. На Хрестатику маса людей — відбувалася велика парада; на Андріївському узвозі — мистецька виставка; де-не-де збирають гроши на музей Івана Макаровича Гончара і підписи на користь справи української мови; мистецькі групи виступають всюди по місті. Мали нагоду відвідати хату-музей І. Гончара і послухати лекцію письменника Євгена Сверстюка «Недруко-

Три студентки. Зліва направо: Віта Дуброва, Оксана Родак, Марія Бурмака.

**Харків, Україна,
травень 1989 р.**

ваний Шевченко". Захопленні були собором св. Софії, в якому побачили графіті на стінах, писані духовенством і простими людьми. Деякі мають реалігійний («Господи, допоможи!»), персональний («віддай козу мою!»), чи історичний зміст («Ярослав Мудрий помер 22-го лютого»). Відвідали Байкове кладовище, на якому поховані В. Сосюра, М. Рильський, І. Нечуй-Левицький, М. Лисенко, П. Тичина. Ми поклали квіти біля пам'ятника М. Грушевському, на якому не було дати народження чи смерті. На нашу зустріч в університеті прийшло менше, ніж 20 студентів. Ми сподівалися, що наші господарі зорганізують кращу зустріч.

Першого червня виїхали з Києва. На летовищі ми дуже розсердилися, коли почули, що можна вивозити тільки 20 кілограмів багажу (ввозити можна 64). Дехто з нас заплатив 162 долари за надмірну вагу. Дивна система!

Я дуже задоволена подорожжю на Україну: зустріла багатьох цікавих людей, побачила власними очима рідний край і відчула ріжницю між соціалістичною і демократичною системами. В УРСР нам часто казали, що «все гараз». Люди затримують традиції та фольклор, але цього мало, щоб бути свідомим українцем чи українкою. Вже є початки українського народного руху — це ми найбільше відчули у Львові. Нам, студентам, треба їхати на Україну, поки кордони відкриті, знайомитись з українськими студентами, і підтримувати їх у стремлінні до українізації.

ГІМН «ГРОМАДИ»

(співає свідома молодь в Україні)

*Навколо Чигирина по степу кургани.
Там могила скіфа, воля козака.
Вони пам'ятають червоні жупани
Чули голос Гонти і Залізняка.*

*З Чернечої кручині чутти стогін болю.
Подивись, Тарасе, на дітей своїх,
Що забули мову, розіп'яли волю,
Нині топчуть славу прадідів святих.*

*Глянь на Україну, що в сім'ї єдиний,
В сім'ї вольний, новий розцвіла, як сад.
Обриває вітер з того саду квіти,
І по всьому світу пелюстки летять.*

*Що ж нам скажуть люди,
що ж нам скажуть внуки,
Хто ще на Вкраїні буде панувати?
Розривають груди її сестер руки
І по всьому світу пелюстки летять.*

*Защо ж діди наші з ляхом воювали
І завіцьо Гонта убивав синів?
Правнуки Богдану коня осідлали
Вийхав на площа та й закам'янів.*

ГАРНИЙ РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК

ПЛАТИВКА

“ДЗВЕНИ, БАНДУРО!”

**АНСАМБЛЮ БАНДУРИСТІВ ІМ. ГНАТА
ХОТКЕВИЧА**
філії ОДУМ-у в Торонто
**з чудовим українським різноманітним
репертуаром.**

ВИКОНАВЦІ:

Ансамбль бандуристів ім. Г. Хоткевича,
Юн. ОДУМ-івський хор,
Чоловічий хор "Бурлака".
Члени дівочого хору "Калина",
Український Православний хор Катедри
св. Володимира.
Солісти — Іванка Мигаль і Раїса Садова.

**Платівку можна замовити, висилаючи оплату
за неї — 8.95 дол.**

(на поштову оплату просимо долучити \$2.00)
на адресу:

**THE HNAT KNOTKEVYCH BANDURISTS'
ENSEMBLE**

**12 Minstrel Dr.
Toronto, Ont. M8Y 3G4, Canada**

V. СІЧИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗНАК І ПРАПОР

З відродженням української державності, серед різноманітних турбот українського уряду, одним з важливих і нелегких питань було — встановити державний український знак і прапор. Ще з кінцем 1917 року на сторінках українських часописів, в рефератах і в приватних розмовах почалася оживлена дискусія на ці теми й особливо про державний знак. Найважніше треба було усталити, який зі знаків (гербів), що мав значення національного знaku, має найдавнішу традицію, популярність і є придатний для модерного знaku відродженої держави.

Вирішити це питання було тимбільше тяжко, що до Світової війни і революції 1917 р. серед українців не було прийнято ні одного національного знaku та загалом, через відомі політичні обставини, про це не можна було писати ні в популярних часописах, ні в наукових виданнях.

Національний знak (герб) і прапор витворюється продовж довгих віків і входить у свідомість народу як певна традиція, що має тісний зв'язок з історичним життям народу, його культурою, державним життям, побутом. Звичайно, національний знak стає державним знаком народу, але не скрізь і не завжди. Державний знak дуже часто міняється через зовнішні причини, династичні зміни, революції та інші політичні, а навіть економічні причини. Натомість знаки, що мають всенародне значення і зв'язані з національним життям, є більш сталі та служать важним цементуючим середником для почутия єдності цілого народу.

Найстарішим знаком на території України, що мав значення державного герба, був тризуб. Цей знак зберігся на монетах Володимира Великого (980-1015 рр.) та його наслідників Святополка-Михайла, Ярослава Мудрого та Ізяслава-Дмитра. Всього відомо 7 різних відмін тризуба на монетах, які, однаке, загальною схемою дуже подібні поміж собою.

Що тризуб мав значення герба і був поширений в старокняжу добу, свідчить факт, що його зустрічаємо не тільки на монетах, але і на інших предметах, що мають зв'язок з діяльністю князів і взагалі державним життям.

Маємо тризуб на цеглах і плитках — найстаріший на цеглах Десятинної церкви, що будувалася в Києві в роках 989-995, а також на цеглах і плитках у Володимирі на Волині, що походять з будов XII-XIII ст.

Далі тризуб бачимо на металевих відзнаках, знайдених у Києві, що тепер переховуються в музею «Ермітаж» в Петербурзі.

Схематичні виображення, подібні до тризуба, були на цинових печатках (пломбах), що походять з Дорогичина над Бугом. Вважають, що ці печатки служили митними знаками на кордоні старокняжої

держави, а одну з печаток, між іншими, приписують кн. Льву Галицькому.

Нарешті, тризуб зустрічається в орнаментальних прикрасах українських рукописних книг XV-XVI ст., нерідко дуже детально і гарно вирисованих у вигляді «плетенки».

Цікаво, що тризуб залишився ще й досі в селянському народному побуті, принаймні в Карпатах схематичні тризуби рисують селяни на своїх хатах, як охороняючий засіб від «всього злого», «нешастя» і т. ін., а який, мовляв, «притягає добре».

Велике примінення знака тризуба в старокняжу добу свідчить, що тризуб був знаком не тільки родовим — князів, але також державним в найширшому розумінні цього поняття.

В рисунку тризуба багато дослідників намагаються відкрити якесь заховане значення, символ чи емблему, тому постало чимало припущень і здогадів, які можна звести до слідуючих:

1) Схематизоване і стилізоване зображення голуба, як символ Св. Духа, особливо часто уживане у візантійському мистецтві. (Дослідники: Куник, Стасов, Гільдебранд, Аркас).

2) Стилізована квітка, трисвічник чи орнамент.

3) Монограма Володимира (по-грецькому «ВЛАДІЛЕҮЕ») — володаря держави, чи інша монограма (Болсуновський, Соболевський та ін.) Користуючись цією думкою, дехто бачить у тризубі слово «Україна».

4) Схематичне зображення лука зі стрілою, пізніше під назвою «куша», уживане як знак Київського магістрату в XVI-XVII ст. (А. Толстой).

5) Головка (закінчення) булави або княжого скіпетра, або, нарешті, корони, як символ влади (Уваров, Самоквасов, Вільчинський), подібно тому, як у XVI-XVIII ст. таке саме значення мали булава, пернач чи чекан (М. Грушевський).

6) Знак морської держави, подібно до того, як греки зображали Нептуна — бога води з тризубом, або нарешті рисунок кітви (Бартоломей).

В останні часи у нас стала найбільш «популярною» і заразом найбільш непевною теорія, чи, точніше сказати, вгадування в рисунку тризуба якоїс монограми чи слова. Та реч у тому що, рисунок тризуба є того роду, що з окремих його частин можна зробити кожну літеру, а значить і кожне слово, згідно з бажаннями і фантазією «винахідника».

Щодо походження тризуба, то були невдалі спроби зв'язати його зі Скандинавією, під впливом т.зв. нормандської теорії походження «Русі», що її залишки підтримували росіяни (Самоквасов, П. Мілюков, Кене, Левшиновський, М. Таубе). Більш правдоподібне припущення, що веде нас до Греції і візантійської культури. У Греції й Римі зображали з тризубом Зевеса, Посейдона, Нептуна та інших богів. Подібний тризуб зустрічається також на монетах Боспорського царства (Керч в Криму, I-VI ст.) і в Греції новіших часів.

Самий спосіб рисування тризуба в старокняжу добу не залишає сумніву, що маємо діло зі зразком візантійського стилю, отже з мистецтвом, яке

прийшло з півдня, а не з півночі.

У Галицько-Волинській державі найчастіше уживався знак, що зображав льва, який дереться на скелю, або у вільному полі. Кілька варіантів льва зустрічаємо на печатках князів Андрія і Льва з 1316 р., кн. Юрія II (1325-1334) і кн. Володислава Опольського (1372-1378). Починаючи з 1353 р., льва уживають також на гербі міста Львова, де лев нарисований в брамі будови з 3-ма вежами.

Подібний герб став офіційним знаком «Руського воєвідства» (Галичини) в польських часах (XIV-XVIII ст.). В 1848 р. т. зв. Українська гвардія почала уживати льва — як знаку Галицької держави — на своїх прапорах і з того часу цей знак став аж до війни 1914 р. національним знаком Галичини.

Третій знак, що досяг також великого поширення, був герб (і печатка) Запорізьких козаків і пізніше взагалі українського війська, що змальовує постать озброєного козака. Цей знак з'явився, правдоподібно, в XVI ст. і в століттях XVII-XVIII мав кілька відмін: на печатках 20-их років XVII ст., у «Віршах», присвячених гетьм. П. Конашевичу-Сагайдачному 1622 р., київського друку і в добу Б. Хмельницького. Козака зображали в жупані й шапці з шаблею і мушкетом на плечах. Кращий рисунок козака бачимо на печатках доби І. Мазепи і на козацьких корогвах сер. XVIII ст. (напр., прапор Домонговської сотні 1762 р., тепер у Чернігівському музеї). Змінений рисунок козака (з прапором) був також на печатках і прапорах «Чорноморських козаків», починаючи з 1792 р. Цей козацький знак був необхідною принадлежністю кожного прапора, печатки чи інших відзнак, і в козацьких документах так і називався «національним гербом».

Велике значення мав *герб* столиці України *Києва*. Існує здогад, що першим київським гербом був білий кінь на червоному полі, пізніше перейнятий литовськими і московськими князями. Коли в XV ст. Київ здобув собі магдебурзьке право, то мусів також мати свій затверджений герб, однака ще й досі не доведено, який був цей герб. В XVI ст. гербом Києва і Київщини був архангел Михаїл. Його рисували на червоному тлі, в правій руці — меч, спущений вниз, у лівій — піхва, яка кінцем торкається меча. В XVII ст. цей герб змінився в той спосіб, що арх. Михаїл у правій руці тримає щит. Найстаріший рисунок цього типу походить з 1672 року, пізніше уживався також на печатках «Малоросійської колегії» з 1722 р. та як офіційний герб Києва з 1853 р. Перед Світовою війною 1914 р. арх. Михаїла прийняли за свій знак галицькі й буковинські «Січі» з токою різницею, що на щиті, який тримає архангел в лівій руці, зображали галицько-волинського геральдичного льва. Подібний знак

носили також перші українські полки в Києві по революції 1917 р.

(Продовження на стор. 16)

Богдан ЛЕПКИЙ

В ТАРАСОВІ РОКОВИНИ

*Покинь на хвилю торг життя — а духа
Скріпи у собі та зніми у гору!
Народе мій! Це я тобі говору —
А в кого розум є серце — хай слуха.*

*Зривається велика заверуха
Над нашим домом. З ящика Пандори
Посиплються на тебе злідні — горе,
Помона злоби, а добра посуха.*

*Та ти кріпись і не теряй надії,
Це бій найтяжший може та послідний.
Проклятий най буде, хто в бою вмлє,*

*Проклятий і життя правдивого не гідний! —
Кріп'тесь в горю та ідіть на бої
Не як недолітки, лиши як мужі — герої.*

*Я примір вам даю. Мене судьба так била,
Як молот б'є залізо на ковалі,
І як в огні гарпують силу сталі —
Оттак вона мене у зліднях насталила.*

*Велика духа людського єсть сила.
Він, як скала, здіймаєсь понад фали,
Як гураган все далі — далі,
Як хмара легкі розпинає крила.*

*Нема для нього стриму, ані впину,
Зігнилий воздух громами ворушать,
Він скали оре, ріки, моря сушить.*

*Лишенъ в біду, в тривог страшну годину
Женіть від серцъ зневіру, як потвору,
Най дух ваш не паде, лиши лине вгору, вгору!*

*Я примір вам даю. З нужденної хатини
Я вилетів, як з попелища птиця,
Я розгорівсь на небі, як зірниця,
Щоб люд вести з тюрми, в якій він гине.*

**Я примір вам даю. З сирітської дитини
В Давида виріс я, що з Голіятом б'ється.
Я, раб, тиранам плюнув правду в лиця
Й во вік вони не змиють цеї слини.**

*Я примір вам даю. В життя страшній пустині,
Мов на Голгофі я писав закони,
Якими ви живете, ще й до нині,*

Я жив, терпів і вмер за міліони.
А ви?... Ви мовчите? Де-ж ваші лиця?
Чи ви живете, чи життя вам сниться?

Краків 1902.

ЧИ ВАШІ ДІТИ та діти Ваших друзів є членами ОДУМ-у?

Крім герба Києва і Київщини, був ще герб *Київського магістрату*, офіційно прийнятий в 1726 р., що зображав самостріл (лук зі стрілою), під назвою «куша». Цей знак відомий був у Києві ще в XVI ст. (згадка біск. Ю. Верещинського з 1595 р.), уживався на печатах Київського магістрату вже в першій половині XVII ст. і протягом цілого XVII і XVIII ст. кілька разів міняв свій вигляд.

Серед гетьманських гербів, що символізували собою найвищу українську владу, найбільш знані родинні знаки Б. Хмельницького й І. Мазепи. Особливої популярності здобув герб І. Мазепи, що його вживали перед світовою війною різні українські гуртки і корпорації як національний знак.

В 1917 році при встановленні державного українського знаку, брали під розвагу майже всі ті знаки, огляд яких зроблено вгорі. Серед різноманітних думок і пропозицій, з особливою увагою ставилися до міркувань проф. Михайла Грушевського, який як голова Української Центральної Ради і найвизначніший історик та дослідник минувшини України, мав найбільший авторитет. І так за його пропозицією Українська Центральна Рада в Києві 22 березня 1918 року ухвалила закон, яким встановлювався українським державним знаком — тризуб. Цебто той знак, який символізує собою найдавнішу традицію української державності, який постав у часи найбільшої слави й сили старокняжої держави.

Українські національні кольори складаються з жовтої і блакитної барви. В тих кольорах звичайно роблять прапори, корогви, бандери, стрічки, відзнаки (кокарди), розетки і т. ін.

Між тим традиція українського прапора дуже давня, а сполука жовто-блакитного кольору, як знака на гербах тощо, була відома у нас ще в старокняжих часах.

Жовто-блакитні кольори були на гербі міста Львова, який надав місту український князь Лев (1264-1300), про що згадує львівський хроніст XVII ст. Зіморович. Ті самі кольори були й на знаку «Руського воєвідства» в старій Польщі.

В часах Гетьманщини жовто-блакитні кольори згадуються на військових козацьких прапорах. Так, напр., з листа 1717 р. Полтавського полковника Черняка до гетьмана, читаемо, що на «сотені корогві» куплено «блакитного лудану», а «жовтий лудан дано на кряжі». В листі 1758 р. Лубенського полковника Кулябки до гетьмана говориться, що прапор «кріпостної сотні Лубенського полку» з одного боку має бути «національний», а з другого боку — згідно бажанню полкової канцелярії. З додаткового опису «абрисів» (проекту-рисунку) «національного герба» довідуємося, що він «на світло-голубої голі с правої сторони по золотої землі, на знамени росписан будет (національний герб) і витушован пристойними красками». Цей «національний герб» представляв собою фігуру українського козака з рушницею і шаблею, внизу з арматурою, ц. т. звичайний для козацьких часів герб, про який згадано вище. («Кievsk. Starina», Київ 1890, X,

ст. 153-157).

Поруч з жовто-блакитним кольором, був також улюблений серед українських козаків малиновий кольор, як то свідчать козацькі прапори цієї барви. Червоний (очевидно, малиновий) козацький прапор згадує м. ін. В. Міясковський під час зустрічі гетьманом Б. Хмельницьким польської делегації під Переяславом 1649 р.: «Гетьман Хмельницький виїхав напроти нас на півчверті милі в поле, в кілька десят коней, з полковниками, осаулами, сотниками, з військовою музикою, під знаком, бунчуком і червоною корогвою».

Ще й досі не встановлений у нас порядок кольорів прапора. Існує погляд, що жовтий кольор має бути вгорі, а блакитний — внизу, бо так, мовляв, встановляє порядок кольорів геральдика (наука про герби). Однаке в такому поясненні є чимало недоречностей. В геральдиці не існує ні жовтої, ні блакитної барви, лише золота і синя, а крім того національні кольори не підпорядковуються геральдичному законові, доказом чого є інші національні прапори, от хоч би французький. Та і сама геральдика спирається, власне, на традиції та ідеї — пояснення самого герба. А ця традиція дає символічне пояснення наших національних кольорів так, що жовта барва — це земля зі збіжжям, а блакитна барва — небо. Отже, горішня частина прапора має бути блакитна, а долішня — жовта. Це пояснення прапора дає також найкращу відповідь на питання відтінку, характеру та інтенсивності кольорів — мають бути вони такими, щоб справді відповідали кольорові — зрілого золотистого збіжжя і блакитного неба.

Календар «Рідна нива» 1980 р.

ПРИЄДНАЙТЕ хоч ОДНОГО члена ДО ОДУМ-у!

*

**

Точність — це вміння відгадати, наскільки спізиться той, з ким ми домовилися про зустріч.

Роки, що їх жінка собі віднімає, не пропадають. Вона додає їм своїм приятелькам.

Нічого ми не роздаємо так радо, як наші поради.

Люди, що кашляють, ніколи не йдуть до лікаря. Вони йдуть до театру або на концерт.

Багато людей тратить здоров'я, щоб здобути грошей, а потім тратить гроші, щоб здобути здоров'я.

Найкращим провідником є серце, найкращим учителем — час, найкращою книжкою — світ, найкращим приятелем — Бог.

Валентин СТЕЦЮК

ГНАТ ХОТКЕВИЧ — КОМПОЗИТОР

Валентин Стецюк — співпрацівник журналу «*Кафедра*», який видається Українською асоціацією незалежної творчої інтелігенції.

Давно мріяв близче познайомитися з Харковом і його мешканцями, з їхньою культурною організацією, настроями, уподобаннями. Буваючи тут проїздом, я менше звертав увагу на загальний вигляд міста, його розташування, забудову та архітектуру, а більше вслухався в мову людей, оглядав театральні афіші, читав оголошення і місцеву пресу. Україна це ще, чи вже Росія? Складаються враження, що ні те, ні се. Алеж — колишня столиця! Тут у «Березолі» ставив свої неповторні вистави незабутній Курбас, тут Хвильовий проголошував свої знамениті зухвали гасла, тут палили пристрасті безкомпромісової боротьби різних течій і угруповань новонародженої української культури... Одначе тут же починалося і її «прополювання», коли ще молоді пагони бур'яну і паростки культурного збіжжя були так схожі одне на одного. Невже нічого не лишилося? Десь у глибині душі я не вірив у це, але свідомість вимагала фактів.

І ось я знову в Харкові, і на цей раз маю ширші можливості. Мене запрошено на вечір, присвячений пам'яті Гната Хоткевича, який підготувала Харківська організація СПУ, обласне відділення Українського фонду культури та обласна організація Товариства любителів книги. У малій залі Центрального лекторію зібралося більше трьохсот зацікавлених людей. Ще кілька десятків не пропустив вхідний контроль через брак вільних місць. І це при майже зовсім відсутній рекламі (єдине оголошення про вечір було зняте напередодні)!

З цікавістю оглядаю публіку. Загальний настрій — стримане очікування чогось незвичайного. Однак стандартна атрибутика інтер'єру не сприяє особливому піднесенню. При вході ще загальна мова спілкування — російська, але далі, біля книжкового базару, вже подекудичується і українська. З гучномовців щось несамовито реве, слів не чути, але мелодія, здається, знайома, і, нарешті, розібралася: «Прийшов до нього хан турецький, ой що робиш, Байдо, козак молодецький». Не міг стримати посмішки. А заля між тим уже повна. На сцені, чи радше на подіумі, — кілька стільців, журнальний столик, на ньому живі квіти, якісні книжки. Трохи позаду, прямо на завісі — портрет Хоткевича, новенький, наче зроблений напоспіх. Музика стихла, і на сцені з'явилася президія. Вечір відкриває мистецтвознавець Бойко: «Шановне товариство! Ми зібралися тут, щоб відзначити 110-річчя з дня народження видатного українського композитора, музиканта, письменника, науковця, громадського діяча... Перед нами — дві дати: 1878-1988. Риска

між ними наповнена цінним і багатим змістом, бо відповідає рокам цілеспрямованої подвижницької роботи видатної людини і має бути променем, що будить у нас велику любов до власного народу, його мови, його культури, зокрема музичної».

Слово надається кандидатові філологічних наук доцентові Харківського педагогічного інституту імені Сковороди К. Балабусі. Він говорить довго, занадто довго. Але як йому зупинитися і як його зупинити! Він, мабуть, вперше розповідає про Хоткевича перед такою аудиторією, а люди вперше про це чують, і все таке цікаве, документальне. Ось у залю пішов саморобний альбом з унікальним фотографіями, на яких можна побачити Коцюбинського, Олену Пчілку, Лесю Українку, Стефаніка, Самійленка, тут же вирізки з газет, якісні давні програмки, а між ними — рукописні нотатки, серед яких і слова Лесі: «Ся річ буде існувати доти, доки існуватимуть революції» (Про *Лихоліття Хоткевича*). Глядачі можуть додати і власні записи. А на сцені інші документи.

Ось фото першого українського льотчика Мацієвича, який загинув 1910 р., а ось — офіцер, єдиний з усієї команди, який приєднався до повстання на панцернику «Потьомкін». Все це — друзі Хоткевича, він бо не тільки культурно-освітній, але й активний, суспільний діяч, весь час у вирі громадського життя, весь в народі і для народу. У сфері його зацікавлень — ціла китиця наукового і мистецького галуззя: історія, література, музика, мова, етнографія... Його спадщина — величезна, багато чого ще зовсім не друкувалося, невідомими для широкого кола залишаються його велике дослідження про українських бандуристів, підручники гри на бандурі, розвідка про мову сліпих козбарів, побудовану, за його висновками, на латинській основі, роман *Берестечко*, повість *Авірон* та багато іншого.

Але найяскравіше проявив себе Хоткевич як бандурист. Про нього говорили: «Так може грati тільки Хоткевич або чорт». Сам Лисенко надзвичайно високо цінував його непересічний талант композитора (70 п'ес для бандури і сотні інших творів). Як гуманіст Гнат Хоткевич випередив свій час. Він тоді вже зрозумів, що, піклуючись про тварини, ми не можемо забувати про людину, бо інколи навіть цілі народи потребують не меншого захисту, ніж рідкісні тварини. Вихованець, Слобожанщин, він був рідним і в Галичині, сам любив її і вважав другим крилом своєї музи. На жаль, його *Камінна душа* — надзвичайно поетичний твір на карпатські теми — досі належно не оцінена. І взагалі постати Хоткевича не тільки для всієї України, але й для Харкова залишається досі у фактич-

(Продовження на стор. 30)

10-ий КОБЗАРСЬКИЙ ТАБІР

10-тий кобзарський табір імені Т. Г. Шевченка

під патронатом Капелі
Бандуристів ім. Т. Г. Шевченка

на ОДУМ-івській
оселі "Україна",
м. Лондон, Онтаріо,
Канада.

30-го липня - 13-го серпня
1989р.

Під гаслом
"Обличчям до України"

Кобзарські таборові вісті 1989 р. Сторінка 1

Сто сімдесят п'яту річницю з дня народження Тараса Шевченка ОДУМ відзначив тим, що влаштував кобзарський табір, присвятивши його великому поетові. Десятий з черг кобзарський табір під патронатом Капелі Бандуристів імені Тараса Шевченка, та під гаслом «Обличчям до України» — відбувся на Одумівській Відпочинковій Оселі «Україна», біля Лондона в Канаді від 30-го липня до 13-го серпня. Десятий кобзарський табір важливий тим, що організаторам його вдалося зібрати найкращих інструкторів кобзарського мистецтва, серед яких виділяються знамениті молоді бандуристи: Юліян Китастий, Віктор Мішалов, Микола Дейчаківський, а також Оксана Родак, Павло Пошиваник, Андрій Бірко, Андрій Жура та Михайло Андреєць — які свого часу теж виростали і вишколювалися на відпочинково-виховних таборах Юного ОДУМ-у. Командант Табору був студент Тарас Родак, а членами Команди — Ала Лисик і Віктор Педенко — всі студенти.

Всіх учасників Табору було 62 особи — це невелика кількість, але, якщо взяти до уваги, що маємо до діла з вишкільним табором бандурного мистецтва, то можна з певністю сказати, що це єдиний такий численний табір у світі.

Програму табору разом із інструкторами вкладала Валентина Родак, досвідчена одумівська діячка і мистецький керівник Одумівського Ансамблю Бандуристів імені Гната Хоткевича в Торонто.

Ось що пише про 10-ий Кобзарський Табір один його молодий учасник, Мирослав Литовченко, який минулого року приїхав з України до Канади на постійне поселення:

«Час летів неймовірно швидко. При цій нагоді хочу висловити подяку членам Команди та інструкторам за цікаво продуману програму роботи на Кобзарському Таборі. Шкода буде покидати цю гостинну оселю через декілька днів». Подібні думки висловлювали всі учасники Кобзарського Табору.

Цікаво, що бандура як мистецтво, приваблює також і не-українців. Наприклад, цього року на таборі був 16-тилітній канадець англійського походження Джої Кафі, який прибув із Вінніпегу, тільки, щоб побуди на Кобзарському Таборі. Він пише у таборовім «Віснику» про його захоплення програмою. Джої заявив, що в цьому таборі він багато навчився техніки гри на бандурі та навіть почав краще розуміти українську мову і відкрив у собі великий інтерес до української культури.

Юні учасники кобзарських таборів прийшли до переконання, що цей 10-ий Кобзарський Табір був найкращий із усіх попередніх.

На закінчення табору відбувся великий концерт, на якому були присутні батьки учасників табору та гости.

Далі передруковуємо «Слова» і звернення команди та учасників за »Кобзарським Вісником».

(Ред.)

Склад команди

Референт таборів ОДУМ-у	Тарас Ліщина, СВУ
Комендант табору, медик	Тарас Родак, СВУ
Мистецький координатор,	
заступник коменданта	Валентина Родак, СВП
Бунчужна, писар	Ала Лисик, ВЮО
Бунчужний,	
спортивний референт	Віктор Педенко, ВЮО

Редакційна колегія таборових вістей

Мирослав Литовченко
Валентина Родак
Віктор Мішалов

Духовний опікун

о. прот. Віталій Метулинський

Інструктори

Андреєць Михайло	Кандидат в члени капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Толедо, С.Ш.А.)
Бірко Андрій	Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Детройт, С.Ш.А.)
Дейчаківський Микола	Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Клівленд, С.Ш.А.)
Жура Андрій	Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Детройт, С.Ш.А.)
Китастий Юліян	Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Детройт, С.Ш.А.)
Мішалов Віктор	Член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка (Торонто, Канада)
Пошиваник Павло	Член дуету «110 струн» (Чікаго, С.Ш.А.)
Родак Оксана	Член ОДУМ-івського ансамблю ім. Г. Хоткевича (Торонто, Канада)

В кухні

Маргарита Овчаренко	обозна
Віра Новицька	
Тетяна Педенко	
Катерина Рибка	
Роксоляна Китаста	

СЛОВО ГОЛОВИ ТАБОРОВОЇ КОМІСІЇ

Дорогі кобзарі!

Мені було дуже приємно провести з вами час тут, на таборі цього року.

Я хотів би подякувати панові Іванові Данильченку за всю його тяжку працю у підготовці цього табору, особливо за те, що він знайшов куховарок.

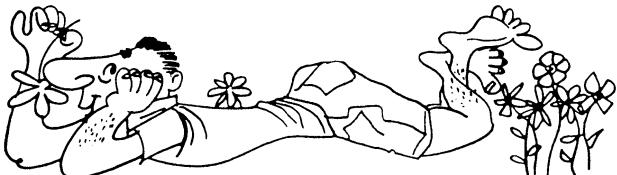
Я маю велике прохання до батьків: цей табір є для ваших дітей, і без вашої допомоги він не буде довго існувати. Ми завжди маємо проблему знайти куховарок, отже, коли ви записуєте своїх дітей, зголосуйтесь допомогти на таборі. Я буду радий почути від вас!

Дуже велика подяка також належиться пані Валентині Родак за те, що вона так вміло зорганізувала цей табір. Інструктори, яких вона зібрала, були на надзвичайно високому рівні.

Дякую також панові Миколі Метулинському, який допомагав нам як тільки міг.

Назагал, цей табір перейшов дуже успішно, таборовики всі були задоволені, і я буду очікувати зустрічі з вами. До побачення на 11-му кобзарському таборі.

Тарас Ліщина, СВУ.

СЛОВО КОМЕНДАНТА ТАБОРУ

Дорогі друзі бандуристи!

Ніби вчора ми всі стояли на першій збірці — відкритті цього табору. А тепер, за декілька днів буде закриття. Коли всі тяжко працюють, то час скоро пролітає.

На протязі останніх двох тижнів всі ми тяжко працювали. Дехто з нас на цьому таборі перший раз, а деякі постійно приїжджають, бо склад команди, інструкторів, організаторів та приміщення тут одні з найкращих. При цій нагоді я дякую всім членам команди — особливо бунчужній Алі Лисик за її невтомну працю, всім організаторам табору, координаторові мистецької програми — моїй мамі — пані Валентині Родак, яка вклада багато часу і праці, щоб цей табір був успішний. Подяка також належиться куховаркам і обозній, які дуже старалися, щоб ніхто не ходив голодний. Членам корпорації оселі складаю також шире спасиби.

Найбільша ж подяка належиться усім інструкторам та асистентам. Хоч інструктори часом поводились, як діти (напевно згадували своє таборове життя), вони мали велику відповідальність: мусили вчити дітей гри на бандурі, проводити гутірками та співом і т. д. Колишньому бандуристові-інструкторові, мені було дуже приємно бути вашим комендантом. Я радий, що велика кількість дітей зацікавлена і має охоту вчитися грати на нашому народному інструменті і вивчати пісні. Я щиро просив би всіх вас не забувати, де ви вчилися гри на бандурі та з ким бандура вас познайомила — пишіть один до одного, телефонуйте та відвідуйте своїх друзів-кобзарів.

Я бажаю усім учасникам всього найкращого і надіюся, що знову побачимось наступного року на 11-му кобзарському таборі на ОДУМ-івській оселі.

Комендант, медик табору
Тарас Родак, СВУ

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Ігоря Лисика

The Solid Oak Co.

Kitchen Cabinets — finished — unfinished
Oak furniture

848 Simcoe St. South. Unit 2 Oshawa, Ont. L1H-4K8
Tel: 416 — 434-7204 Res: 576-9779

СЛОВО ЗАСТУПНИКА КОМЕНДАНТА І КООРДИНАТОРА МИСТЕЦЬКОЇ ПРОГРАМИ — ВАЛЕНТИНИ РОДАК

Письменник Едвард Кейсі писав: «Коли ви вивчаєте музику — ви вивчаєте історію. Коли ви вивчаєте музику — ви вивчаєте математику. Коли ви вивчаєте музику — ви вивчаєте майже все, що можна вивчати».

З цими словами учасники 10-го ювілейного кобзарського табору ОДУМ-у ім. Т. Шевченка, присвяченого 175-літтю з дня народження поета, сміло можуть погодитись і підтвердити слова цитати прикладами з таборового кобзарського життя. В програму таборових навчань входили пісні на слова Шевченка. Пояснюючи його вірші, інструктори заторкували історію та літературу України.

З пошани до духового батька кобзарського мистецтва, св. п. Григорія Китастого, в 5-тиріччя з дня смерті, в програмі були також пісні його композиції, різні гутірки, фільми, вислухання пісень — все це проводилося українською мовою. Заля була прикрашена портретами Т. Шевченка, Г. Китастого. Була й виставка з фотографіями з життя бандуристів.

Табір розпочався молебнем, який відправив отець прот. Віталій Метулинський. Таборяни-бандуристи були також на Службі Божій в церкві св. Троїці і на панахиді по св. п. Гр. Китастому, яку на прохання команди відправив о. Метулинський. Співав хор під дир. пані Орисі Ермантрат.

На таборі під патронатом Капелі бандуристів — 62 особи (49 бандуристів, 8 інструкторів, 5 членів команди). Виконуючи дві функції цього року, а саме: заступник коменданта і координатор мистецької програми, мушу сказати, що праця в обох ділянках була приемна і задовільняюча. Два тижні буквально «пролетіли». Члени команди, призначенні референтом таборів Тарасом Ліщиною, у складі коменданта Тараса Родака і обох бунчужних — Али Лисик і Віктора Педенка, працювали сумілінно і допомагали, де тільки треба. За їхню співпрацю щиро дякую.

Слід підкреслити, що інструктори, з якими я домовлялася наперед за програму таборової праці, перевишили мої сподівання. Віктор Мішалов, який був відповідальний за кобзарський репертуар, приготував нові пісні, — чітко розписав їх і розмножив копії. Словом — був готовий до праці.

Микола Дейчаківський відповідав за спів і привіз з собою цікаві та прегарні пісні на розспів і ансамблевий спів.

Юліян Китастий чудово переводив гутірки і грав уривки з різних пісень.

В переведенні програми енергійно і завзято допомагали їм інструктори-помічники: Оксана Родак, Павло Пошиваник, Андрій Жура, Андрій Бірко і Михайло Андрець.

Ці молоді люди — це дійсно віддані особи, які щиро люблять кобзарське мистецтво і готові присвятити максимум свого часу цій ділянці праці.

Наша громада повинна давати їм моральну підтримку й фінансову допомогу, щоб вони не тільки були прикладом для підростаючої молоді, а своє знання передавали наступним поколінням.

Вам же, молоді бандуристи, велике признання за те, що в літню пору ви так численно з'їхались з різних міст Канади й США, щоб вивчити гру на бандурі чи удосконалити свою техніку. Я дуже рада, що кобзарські тaborи, які зорганізовані були мною і чоловіком Петром ще в 60-их роках на оселі «Київ» біля Торонто, в 70-их на «Spartow Beach Lodge» в Мускока і на які часто приїжджає покійний Гр. Трохимович Китастий, не тільки продовжуються на власній оселі «Україна», а кількістю учасників і якістю зростають.

Складаю також щиру подяку: Ів. Данильченкові — голові ТОП-у на Канаду, Б. Яремченкові — президентові корпорації цієї прекрасної оселі, М. Метулинському — управителеві оселі «Україна» і О. Метулинській — довголітньому керівникові цих тaborів, Лесі Метулинській за її допомогу і всім гостям, які поцікавились нашою працею та відвідали табір і оселю, а їх було майже щодня, наприклад — 12-го серпня нас відвідало тріо «Золоті ключі», а день перед тим — майстер лір з України — Анатолій Заярузний.

Бажаю всім щасливого повороту додому та успіхів протягом року. Закликаю вас усіх — не лишайте бандуру, а грайте скільки можете і несіть кобзарське мистецтво у світ.

Валентина Родак, СВП.

ВІД КОРПОРАЦІЇ ОСЕЛІ «УКРАЇНА»

16-го серпня 1989 р.

Дорога командо 10-го ОДУМ-івського Кобзарського Табору ім. Тараса Шевченка, мистецький координатор, інструктори, молоді бандуристи!

Вітаємо Вас на відпочинковій оселі «Україна». Бажаємо Вам добрих успіхів у науці і доброго відпочинку на протязі цих гарних літніх днів, як також щасливого повороту до своїх домів.

Ваша присутність на оселі «Україна» нас підтримує на дусі до ще країці праці на розбудову наших приміщень для Вас, дорога молоде. Щоб Ви були заохочені завжди приїжджати до цієї оселі з охотою і любов'ю як до свого, та з часом брати активну участь у її розбудові у майбутньому. Оселя є побудована для Вас, для Вашого вжитку.

Мистецькому координаторові пані В. Родак та інструктором навчання гри на бандурі, комендантові табору Т. Родакові і команді висловлюю щиру подяку за турботу і добрий порядок на протязі цих днів.

Чекаємо Вас з поворотом на наступний рік.

Вітаємо Вас завжди.

Президент корпорації оселі «Україна»,

Б. Яремченко

Гості на таборі

Під час кобзарського табору нас відвідали:

о. Віталій Метулинський і добр. Надія Іван Данильченко	Лондон
Борис Яремченко	Лондон
Микола Метулинський	Лондон
Оксана Метулинська	Лондон
Іван Передерій	Корнвал
о. Володимир Макаренко і добр. Ольга Людмила і Олександр Ковальчуки	Віндзор
Люба і Борис Жури	Детройт, США
Петро Жура — член капелі	Детройт, США
Андрій Шрубович	Детройт, США
Ірина Китаста — бандуристка	Детройт, США
Іван і Наталка Ємці	Торонто
Ніна Кузьменко	Лондон
Віра Василенко	Лондон
о. Іван Сіянчук з церкви св. Євхаристії	Торонто
Іванна Корчинська з дітьми	Торонто
проф. д-р Володимир Шелест	Ватерлу
маestro Зенон Лавришин — композитор	Торонто

Ольга і Оксана П'ясецькі

Олег Махлай

п-ні Махлай

п. і п-ні Андреєв

Маруся Наумчук

Микола Мороз

Василь Ветцел — майстер бандур

Анатолій Заягузний — майстер лір

і директор кооперативи «Ліра» тріо «Золоті ключі» у складі Ніни

Матвієнко, Валентини Ковальської,

Марії Ковальчук Україна

Оттава

Клівленд, США

Клівленд, США

Толідо, США

Торонто

Торонто

Ошава

Дякуємо за печиво і свіжу городину:

Антоніні Лайтер (Ошава)

добр. Надії Метулинській

Іванові Данильченкові

Ніні Кузьменко

Миколі Метулинському

Вірі Новицькій

родині Овчаренків

Дякуємо п-ні Н. Кузьменко з Лондону за пожертву в сумі \$30.00 на потреби кобзарського табору.

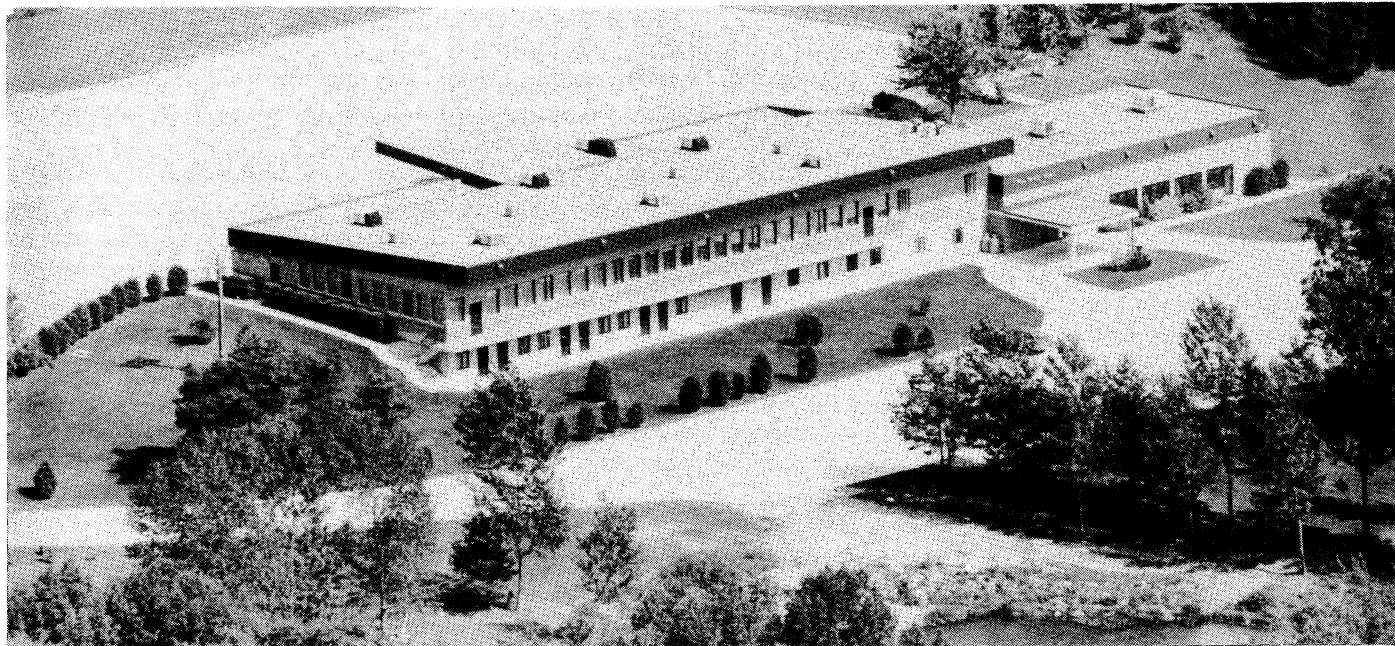
“UKRAINA” VACATION RESORT INC.

"УКРАЇНА" ВІДПОЧИНКОВА ОСЕЛЯ

Resort:

R. R. 1 (Gore Road), Dorchester, Ont., Canada N0L 1G0

Tel: (519) 659-2963

ВІД ІНСТРУКТОРІВ КОБЗАРСЬКОГО ТАБОРУ

Інструктори 10-го Ювілейного кобзарського табору ім. Т. Шевченка. Стоять зліва направо: Ю. Китастий, М. Дейчаківський, А. Жура, П. Пошиваник, М. Андреєць, А. Бірко, В. Мішалов. Сидять — О. Родак, В. Родак.

Фото — О. Ковальчука

Дорогі друзі, батьки, колеги-викладачі!

Закінчився 10-тий ОДУМ-івський кобзарський табір, що відбувся на ОДУМ-івській селі «Україна» в Лондоні. В цьому році з нагоди 175-ліття з дня народження нашого великого поета та кобзаря табір був присвячений пам'яті Тараса Шевченка. Рівночасно ми також згадували світлу пам'ять нашого рідного кобзарського батька Григорія Трохимовича Китастого, довголітнього диригента нашої капелі бандурристів імені Тараса Шевченка, котрий рівно п'ять років тому від нас відійшов у вічність. Тому велика кількість творів, що ввійшли в наш репертуар під час навчання складалася з текстів Тараса Шевченка та музики Григорія Китастого.

В цьому році ми старанно звертали увагу на техніку гри. Зі самого початку курсу ми ввели окрему годину присвячену техніці гри на бандурі, де учасники 50 хвилин щоденно поступово вдосконалювали свою техніку і рівночасно виправляли постановку руки, використовуючи останні досягнення, вироблені в Україні і котрі, на жаль, тут на еміграції ще належно не розповсюдилися.

Баси на бандурах настроїли на хроматичний лад, який після Другої світової війни поступово набрав більшої популярності в Україні і тепер став стандартом. Ми впровадили специфічні вправи на розвиток техніки лівої руки.

Впровадження цих спеціальних вправ, я вважаю, принесло добре наслідки та підтягнуло техніку всіх бандурристів, а особливо тих, що відставали в зв'язку з тим, що постановка руки їм заважала розвивати і вивчати твори в швидкому темпі. Деякі

проблеми, на які особливо звертали увагу були ті, щоб великий палець грав вище інших, щоб долоня була округлена і вільна, щоб пальці були округлені і грали щипком без зайвих рухів і щоб кисть була не затиснена, а вільна, без напруги.

Підготовка репертуару тривала кілька тижнів. Замість попередньо друкованих і виконаних творів ми старалися ввести щось нове — і таким чином перетворити табір в дослідний центр випробування нових творів. В цьому році ми включили до репертуару деякі виконання-прем'єри. Вдалося знайти в Австралії деякі рукописи музичних творів основоположника сучасного кобзарського мистецтва — Гната Хоткевича. Ці твори для молодечого хору виявилися надзвичайно цікавими. Вони не виконувалися ніколи поза межами України, а в Україні, мабуть, теж не звучали від 30-их років, коли Хоткевича репресували.

Окрім творів Гната Хоткевича включали до репертуару деякі оригінальні твори, які я розписав для цьогорічного табору, а саме «Ночували гайдамаки» на слова Т. Шевченка. Також вперше прозвучить у виконанні інструкторського ансамблю «Кримська фантазія».

Навчання гри на бандурі викликає не лише любов до української музики і співу, а й до бандури й до всього українського. Ми наполегливо працюємо, щоб підняти престиж української музики і спосіб викладання, щоб використати останні досягнення техніки та досвіду у викладанні. Ноти були надруковані, використовуючи комп’ютерну техніку і лазердрукування. Замість партитури, учасники діставали окремі партії, так як в оркестрі, щоб легше розложить ноти, і це примусило розвивати деякі поняття ансамблової гри, яка роками існує в інших колективах. Ясно, що ті додаткові окремі партії примусили нас більше часу витратити на приготування нот, але все ж таки успіхи показалися пізніше у виконанні цих творів та виробленні професійних навичок.

Ми також випробували новий спосіб роботи та ділення груп. Замість багатьох груп (в попередньому році було 5), котрі весь час працювали з одним інструктором, ми зробили три групи і чергували викладачів. У молодшій (початковій групі) це дало нам можливість поділити цю групу ще на 3 групи, перевести туди половину інструкторів, щоб початківці мали максимальні індивідуальні лекції, залежно від своїх здібностей та віку. Кожна дитина, мабуть, має своїх улюблених викладачів залежно від того, чи любила вона наскічну послідовну працю, чи більш витончenu роботу, чи воліла сміятися і розважатися.

В цьому році, щоб заохочувати молодь, ми показували відеозаписи українських фільмів, а особливо про капелю бандурристів під час їхньої концертової гастролі по Європі в 1958 році, новий

фільм про спосіб виробництва бандур майстра Василя Вецала, запис концертового виступу Кубанського Хору в Києві та святковий Різдвяний концерт у Києві з участю найкращих мистецьких сил України.

Гра на бандурі допомагає дітям розвивати координацію дрібних рухів. Ці труднощі дуже відчуваються у хлопців молодшого віку. Розвиток координації лівої та правої руки у них помітно менший, чим у дівчат того самого віку, їм також тяжко поєднати спів з бандурою. Ця координація їм потрібна і приходить лише з певними вправами, вправами та вправами. Таким способом вони її швидше здобувають.

Спілкування української дитини з своїми ровесниками дуже важливе. На цьому таборі ми назбиралі чимало молодих людей, які мають певні спільні інтереси — тобто українська пісня і культура, а особливо — бандура, але все це цікаво, бо свіжі люди збираються з різних кутків континенту і мають можливість поділитися досвідом. Діти спілкуються з іншими дітьми, батьки яких турбуються їхнім розвитком, щоб вони робили щось доцільне з своїм часом. Табір цей не відпочинковий. Діти вчаться настірливо працювати, і ця методична праця впливає на спосіб і підхід до школи та інші галузі роботи.

Викладацький склад у нас в цьому році був дуже високоякісний і працьовитий. Майже всі давали додаткові лекції та консультації у свій вільний час, допомагали тим, які цікавилися, а також тим, які відставали.

Михайло Андреєць — член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка, а наразі студент хемії. Михайло кілька разів викладав на курсах тут, в Лондоні. Близькуче грає на тромbonі та фортепіані й вивчає спів. Спокійної вдачі, Михайло багато допоміг з індивідуальними лекціями для початківців.

Андрій Бірко — член капелі бандуристів ім. Т. Шевченка, а наразі вчиться на інженера. Андрій вже не раз викладав на курсах тут, в Лондоні. Вправно грає він на бандурі і дуже вдосконалює свої знання бандурної техніки. Андрій багато допоміг з індивідуальними лекціями та в проведенні лекцій для середньої групи.

Микола Дейчаківський — член капелі бандуристів ім. Т. Г. Шевченка, а наразі студент диригентури. В університеті Микола являється старшим асистентом Університетського хору, де він готується до професійної диригентської роботи. Микола прилетів на курси просто з Мюнхену, де він провадив і був мистецьким керівником кобзарського курсу при Українському Вільному Університеті. На нашому таборі Микола провадив розспів та вокальні репетиції, які були цікаво і вміло проведені. Нам дуже приємно, що він зміг до нас завітати і поділитися своїм досвідом. Взагалі трудно мені знайти подібну людину з професійними навичками та знаннями такого віку. Микола рівно ж був координатором лекцій для початкової групи.

Юліян Китастий — професійний бандурист і викладач гри на бандурі, член капелі бандуристів ім. Т. Г. Шевченка. Юліян близькучий бандурист і прекрасний приклад для молодих дітей. Він провадив і координував лекції для середньої групи — однієї з найтрудніших для роботи в зв'язку з тим, що туди входять діти з великим розділом знань. Роками вони відвідували кобзарські тaborи, але нотну грамоту досконало не вивчили, бо поза табором не займаються музикою. Інші щойно почали і техніки не мають, але 7-8 клясу фортеціяно, і темп навчання між ними різко відрізняється. Юліян також провадив вечірні гутірки, де багато розповідав цікавого не лише для дітей, але також для інструкторів. Слухаючи мову Юліяна, можна тільки насолоджуватися і слухати та й слухати. Він також дуже успішно провадив деякі хорові репетиції — адже ж він вправний хоровий диригент.

Павло Пошиваник — з Чікаго був довголітнім членом ОДУМ-івського ансамблю бандуристів, а зараз член нового ансамблю «Дует — 110 струн». Вже чимало років він приїжджає і провадив лекції гри на бандурі на ОДУМ-івських тaborах і показував своє вміння та терпіння з початківцями.

Валентина Родак — довголітній керівник ОДУМ-івського ансамблю бандуристів ім. Г. Хоткевича і СУМ-івського ім. О. Вересая, мистецький координатор табору, яке робила так, щоб все гладенько йшло. Мені здається, що мало хто, так як вона, вкладає багато закулісної праці, щоб все вийшло без перешкод. Її довголітній досвід у різних ділянках праці (учителській, музичній, організаційній) сприяв успішному закінченню табору.

Оксана Родак — член і музичний керівник ансамблю бандуристів імені Гната Хоткевича в місті Торонто. Вона зараз закінчує свої музичні студії в університеті і викладала вже декілька років на кобзарських тaborах. У неї дуже добре педагогічні здібності, які проявляються в роботі з дітьми-початківцями. Вона, як ніхто, могла знайти ключ до дітей, щоб їх зацікавити і відкрити любов та зацікавлення до бандури. Робота з дітьми-початківцями дуже важка, музика буває досить нецікава для викладача, дисципліну теж важко тримати, а в Оксани відчувається та жіноча теплота і зацікавленість в роботі. Вона, на жаль, нас рано залишила бо поїхала в Едмонтон на диригентські курси.

Андрій Жура — член капелі бандуристів імені Шевченка. Майстерно грає на бандурі. Він відвідував диригентські курси в Едмонтоні у Володимира Колесника і зараз удосконалює свої знання викладання і керування старшими групами. Доброта, інтелігентність, скромність та ввічливість — це його найхарактерніші риси.

Висновки відносно кобзарського табору позитивні. Деякі зміни, запроваджені у цьому році були, вдалі, але це не означає, що ми на цьому зупинимося. На грунті попередніх років, на спадщині наших ветеранів-бандуристів ми будемо будувати далі. Кожний рік вимагає у нас нових змін. Ми, ко-

лишні вихованці попередніх таборів, беремо цей стяг і будемо якнайкраще реагувати на всі потреби і шліфувати нашу роботу, щоб кожний новий табір був кращий ніж попередній.

Віктор Мішалов

**

Дорогі учасники-бандуристи!

Як член управи Української Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка я маю велику приємність ствердити, що цей табір, який є під патронатом Капелі, дуже успішно відбувся. Знаю, що ви всі дуже багато навчилися, особливо щодо техніки гри на бандурі. Також знаю, що ви набралися багато знаннів про кобзарів, про спів, про українські народні пісні, про самий інструмент — бандуру, про Тараса Шевченка та про Григорія Китастого і його творчість. Думаю, що репертуаром, показом фільмів, фотографій, статтей та викладами ми належно відзначили 175-річчя з дня народження Т. Шевченка та 5-річчя смерті св. п. Григорія Китастого. Щасливий я, що свята праця нашого покійного кобзарського батька у вихованні кобзарської молоді продовжується. Пам'ятаймо, що Григорій Китастий був не лише композитором та довголітним диригентом Капелі Бандуристів, а й учителем молоді, керівником безлічі кобзарських таборів та курсів. Він дуже любив українську молодь і зумів поламати бар'єри між поколіннями, знайти у душі молодої людини зернятко любові до української пісні та українського народу й розвивати ту любов. Радий, що ідемо битим шляхом Китастого, не забуваємо кобзарські традиції та розвиваємо бандурне мистецтво. Для майбутності капелі це дуже важливе — адже багато-багато із теперішніх молодих членів-бандуристів — це вихованці кобзарських таборів, і вже є хлопці кандидати із цього табору. Але також є дівчата, які дуже добре грають. Дуже бажано і потрібно створити високоякісну жіночу капелю бандуристок, яка б рівнялась до Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка. — Я мав велику приємність працювати з Вами і сподіваюся, що ще багато разів приайдеться разом заграти і заспівати українську кобзарську пісню.

Микола Дейчаківський

**

Я дуже задоволений, що я надумався приїхати на цей табір, тому що цього року було впроваджено багато змін, більшість добріх, і тому, що я сам як інструктор багато навчився. Уміння грati на діяточнічних та хроматичних басах я вважаю за конче потрібне для бандуриста майбутнього, і цей табір нарешті дав мені нагоду починати вивчати хроматичні баси. Зміна організації від багатьох малих гуртків до трьох великих з чергуванням інструкто-

рів була цікава, але не зовсім добра тому, що я не міг добре познайомитися з кожним гуртком з яким я працював, і тому, що система не була добре зорганізована. Для можливості продовжити таку систему і справити цей недолік було б слід зробити організовані лекції, коли один інструктор міг би працювати з гуртком якийсь певний час кожного дня, а тоді іти до іншого.

Були деякі недоліки, але, порівнюючи з минулими таборами, на яких я був тут, цьогорічний табір був надзвичайно цікавий, кращий і важливий через те, що тут були впроваджені зміни, які будуть конче потрібні у майбутньому.

Дякую своїм друзям-інструкторам та студентам за їхню допомогу, товариство і терпеливість.

Михайло Андреєв

**

Дорогі друзі-бандуристи!

Ми хочемо вам подякувати за вашу старанну працю цього року. На нашу думку, цей табір справді був найкращим кобзарським табором за останні 10 років на цій прекрасні оселі.

Цього року якість інструкторів була надзвичайна, як ніколи. Всі вони досконалі і заслужені бандуристи та інструктори. Наприклад — Віктор Мішалов — один з найкращих бандуристів у світі. Через його вправи та навчання щипкової техніки та гри на хроматичних басах рівень гри учасників значно підвищився. Віктор привіз на табір багато свіжого репертуару, якого не виконувалось до цього часу на будь-яких кобзарських таборах. Але ви не думайте, що Віктор одинокий, що підніс табір на такий високий рівень. Наприклад, ми маємо видатного кобзаря 20-го століття — Юліяна Китастого (Джулз). Його знання про бандурне мистецтво та кобзарство дуже велике, і тому його гутірки були надзвичайно цікаві та корисні. Це джерело знання також виявилось в групових лекціях. Микола Дейчаківський — визначний диригент і має глибоке розуміння української пісні та слова. Він не лише передає музичне знання, але й плекає любов до рідної пісні. Якраз це показувалось у його праці з початківцями. Звичайно інструктори з таким досвідом вимагали б учити більш заавансованих учнів, але він якраз бажав працювати з молодими та з ранніх літ виховувати у них кобзарські традиції.

Але успіх табору не залежав тільки від інструкторів. Пані Родак має надзвичайні організаційні здібності. Завдяки їй існувала хороша співпраця між командою, інструкторами та учасниками табору. Сама команда показувала гнучкість і розуміла потреби мистецького табору. Невтомно втримували таборову дисципліну — через те і мусили щорання з нами каву пить.

Але найбільше успіх табору залежав від Вас, таборовиків. Ваша постійна праця та Ваш ентузіазм до навчання заоочували й нас до більших зусиль. Ми мали велику приємність попрацювати з Вами.

Бандурист-учасник
кобзарського табору
Сергій Руденко
біля виставки.
Оселя «Україна»,
серпень 1989 р.
Фото — О. Ковальчука.

Ми також хочемо подякувати управителеві оселі панові Миколі Метулинському, куховаркам, управі кантріклабу «Україна» та ОДУМ-ові за чудове перебування. На кінець маємо важливе прохання до всіх Вас, учасників. Не забувайте, що Ваша праця не кінчается на цьому таборі. Тут Ви дістали добре підвалини до дальнього розвитку як бандуристи, але щоб розвинутись і робити поступ, мусите самі вдома братись за бандури і практикувати. Грайте в ансамблях, ходіть на індивідуальні лекції, совісно вправляйте щодня.

З кобзарським привітом,
Андрій Жура
Андрій Бірко
Павло Пошиваник
Михайло Андреєв

*

Дорогі таборовики-бандуристи!

Перший тиждень 10-го кобзарського табору просто пролетів. Хоч я з вами була тільки тиждень, знаю, що ви всі зробили великий поступ, особливо ті, що перший раз взяли бандуру в руки. Праця не була легка, але ви всі старанно працювали, і за це вам нагорода — задоволення, що вивчили гру на нашому народному інструменті. Надіюсь, що після табору ви далі продовжуватиме грати. Також пам'ятайте ті веселі часи на таборі, цікаві гутірки Юліана, години грання ваших улюблених вправ, а найголовніше — ваших приятелів з різних місцевостей Канади й США. Бандура нас всіх зближує, то ж приїжджаєте на табори, курси і ходіть на концерти бандуристів. Моїм колегам-бандуристам і членам команди складаю подяку за співпрацю.

Оксана Родак

Мистецька програма

Х-го кобзарського табору ОДУМ-у 1989 р.

КОНЦЕРТ

Виконує повний склад кобзарського табору

1. Заповіт	сл: Т. Шевченка
2. Ночували гайдамаки	обр: К. Стеценка
3. По той вік гора	сл: Т. Шевченка
4. Ой літа орел	муз: В. Мішалова
5. Тече вода	обр: Г. Китастого
6. Зоре моя	сл: Т. Шевченка

обр: К. Стеценка

сл: Т. Шевченка

муз: Г. Хоткевича

сл: Т. Шевченка

муз: Г. Хоткевича

Виконує старша група

6. Запорожець	(Варіації)
7. І шумить і гуде	обр: В. Мішалова

(Варіації)

обр: Г. Хоткевича

Виконує середня група

8. Сестричка	обр: В. Мішалова

обр: В. Мішалова

Виконує початкова група

9. В'язанка українських народніх мелодій

Виконує дитяча група

10. Колискова, Млинок

Виконують інструктори

11. Кримська фантазія	муз: В. Мішалова
12. Метелиця	обр: В. Мішалова
13. Стукалка	народний танець

муз: В. Мішалова

обр: В. Мішалова

народний танець

Виконують усі

13. Задніпрянка сл: Ю. Буряківця
муз: Г. Китастого
14. Гомін степів муз: Г. Китастого
15. Марш української молоді сл: І. Багряного
муз: Г. Китастого

Капелянський козачок

- Взяв би я бандуру
Я лисичка
Ой дівчино, дівчино
Козачок Місевича
Подолянка

Додаткові твори, вивчені під час табору

Хор

- Наливаймо, браття гарм: М. Дейчаківського
Гей, у лісі, в лісі. обр: П. Демуцького
- Зашуміла калиночка гарм: М. Дейчаківського
- У полі калина
- Хмарка наступає
- Ой у гаю, при Дунаю гарм: К. Котенка

Середні

- Коломийка
Помело
За городом качки пливуть
Кину кужіль
Козачок обр: Г. Хоткевича

Всі

- Виший, вищий сл. М. Пироженка
По діброві вітер виє обр: Г. Хоткевича

Старші

- Прелюдія в пам'ять Т. Шевченка муз: Я. Степового

Молодші

- На розпутті кобзар сидить муз: Я. Степового
Учітесь, брати мої обр: В. Мішалова

- Козак-Валець
Сестричка (Козачок)

- ообр: В. Мішалова
обр: В. Мішалова

Інструктори

- Прелюдія в пам'ять Т. Шевченка муз: Я. Степового

- Прелюдія та фуга
Терціальний етюд

- муз: М. Дремлюги
муз: Г. Хоткевича

Члени команди і таборяні-
бандуристи біля церкви
св. Троїці в Лондоні.
Настоятель церкви — о. прот.
В. Метулинський.
серпень 1989 р.
Фото — О. Ковальчука.

Арнольд БІРКО

ПРИВІТ ВІД КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ КОБЗАРСЬКІЙ МОЛОДІ

Арнольд Бірко — другий заступник голови новообраної управи Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка — ред.

Дорога кобзарська молоде, духовенство, організатори й інструктори цього табору, батьки молодих кобзарів і всі, хто своєю працею зробили цей табір успішним!

Передаю Вам від імені Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка найкращі побажання і многая-многая літа. Ви працювали довго і ви працювали тяжко, і що ви досягнули, ми тільки чули. Відверто кажучи, я не вірив, що так багато можна зробити в такий короткий час — але ви показали, що можете. Ви прийшли в цей табір, так професійно організований пані Валентиною Родак з допомогою її дочки Оксани, покинувши вдома всі зацікавлення крім одного — вашої любові до бандури. І ви грали, і грали, і грали. І ті з вас, хто вже бували на кобзарських таборах, зробились кращими бандуристами а ті, що приїхали вперше, «заразились». Захопились українською історією, українською традицією і українською музикою, яку ви вбрали в себе, граючи на цьому древньому й унікальному інструменті, — ви «захворіли» на «бандуру», і вона залишить слід у ваших серцях на ціле життя.

В цей момент дозвольте мені перейти до нашої власної історії. Сорок років тому, в кінці травня 1949-го року, Капеля Бандуристів вперше побачила береги північно-американського континенту і, стоячи на помості корабля, як уздріли обриси Нью-Йорку, то спочатку несміло, а потім на повну силу затягнули «Ой видно село». В своїх руках вони не мали **нічого** крім бандури, а в своїх серцях лише українську пісню і надію на краще майбутнє. Тяжкою, часом нудною щоденною працею вони добились «кращого майбутнього» для себе і для вас, молоді кобзарі. Але що ще більше важливе, вони не забули своєї бандури і своєї пісні. Вони плекали її, і вони передали цю пісню вам, щоб ви гордо несли її в майбутнє і може колись повернули її на береги могутнього Дніпра.

Як ви всі знаєте, ми, тобто капеля, не можемо черпати свої таланти з 50-ти мільйонової нації. Ми мусимо учити, виховувати і розвивати той талант, який ми маємо. І ви, молоді кобзарі, є оцей талант. Пишайтеся, гордітесь і продовжуйте! Завдяки таким як ви, що приймають участь в кобзарських таборах, сьогодні, через 40 років після «висадки» капелі на берегах Америки, капеля не тільки не зів'яла і вмерла, як багато інших організацій, але є так само сильна, численна і мистецька, як наші основники. Правда, дехто з наших молодих бандуристів думає, що вони кращі, але то очевидно роздуте «его», але, яка різниця, хай собі тішаться.

Дехто з вас, молоді панни, можуть запитатись: «А що в цьому для нас?» Капеля зі всіх боків виглядає мужською і шовіністичною, але ж і Запорозька Січ була такою самою. Чи це вас, любі дівчата, спинило? Абсолютно ні! Коли вас не пускали на Хортицю, то ви брали більшого макогона вдома і всеодно добивались того, що хотіли. І ця традиція лишилась і зараз. Ви створили мішані ансамблі, як ансамбль ім. Гната Хоткевича під керівництвом п-ні Валентини Родак в Торонто і також цілком жіночі групи, як колишній СУМ-івський дівочий ансамбль в Детройті під керівництвом Петра Потапенка. Але це не все, ви зробили набагато більше — сяючи на сценах сольовими і груповими виступами. Ви, і ви одні, будете підтримувати нашу багату музичну спадщину в своїй родині, в своїм домі. Ви передасте нашу пісню своїм дітям, а через них і нам — Капелі Бандуристів. І за це ми всі дякуємо вам від щирого серця. Вклоняємось вам до землі.

На закінчення хочу вам всім побажати щасливих і необмежених мрій, бо ви ж молодь. Вам все можливе! Грайте, співайте, вправляйте на бандурах і з нетерпінням чекайте наступного табору, ми там знову зустрінемось.

Дякую вам всім за вашу терпеливість.

СЛОВО БУНЧУЖНИХ

Дорогі бандуристи!

Припала мені велика честь у цьому році працювати в команді 10-го кобзарського табору.

Праця бунчужної на цьому таборі не є аж така тяжка, але все ж таки відповідальна. Мені було приемно працювати з вами. Ви всі дуже наполегливо працювали, і це мені дало велику радість бачити нашу українську молодь, яка захоплена українською культурою.

Не забудьте про наш народ, бо наше завдання — підтримувати його в майбутньому. Старайтесь приїхати на табір наступного року, бо я думаю, що й тоді ми зможемо провести такий приемний час як і в цьому році. Бажаю вам цього року в школі великих успіхів, а так само і по ваших філіях.

Ала Лисик, ВЮО

**

Дорогі друзі!

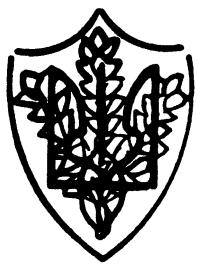
Кобзарський табір: народня культура. Як бунчужний цього табору, я можу вільно слухати та дивитись, як наші тaborяні збагачують нашу культуру їхніми музичними здібностями.

Табір взагалі був успішним та культурно активним. Це є мій другий рік на таборі і найкращий рік. Моя праця була дуже-дуже важка, але я навчився її любити.

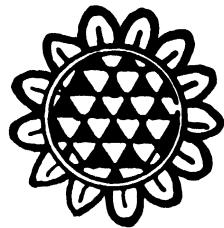
В кінці табору я вже міг сказати — досить! Я прошу вас приїхати на наступний рік.

-Зелений Гай-

Віктор Педенко, ВЮО

СТОРІНКА ЮНОГО ОДУМУ

Павло ЧУБИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІМН

Ще не вмерла Україна, і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!

Наливайко, Залізняк і Тарас Трясило
Із могили кличути нас на святеє діло.
І згадаймо славну смерть лицарства-козацтва,
Щоб не втратить марно нам своєго юнацтва.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!
Ой Богдане, Богданочку, славний наш гетьмане!
Нащо віддав Україну москалям поганим?
Щоб вернути її честь, ляжем головами,
Назовемся України вірними синами.

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!

**

Слова українського національного гімну написав поет Павло Чубинський (1839-1884), а музику — композитор, священик Михайло Вербицький (1815-1870).

Гімн є один для всіх українських земель. Змінювати, доповнювати чи співати його інакше — не можна. Також мелодію гімну не можна вживати до інших слів.

Національний гімн можна виконувати тільки з нагоди національних свят, при святочних урочистостях, на академіях та під час підіймання й опускання прапора.

Під час співу національного гімну треба стояти «наструнко» і зберігати вроčисту повагу, а хто перед тим сидів — повинен встати. Чоловіки в цивільному вбранні скидають капелюхи.

Порадник ОДУМ-івця, 1971 р.

ПРОГРАМА ЮНОГО ОДУМ-У — ОСІНЬ 1989 р.

До Юного ОДУМ-у приймаються діти віком від 4 до 9 років. Зайняття відбуваються по суботах о годині 1:30 до 2:30 по полусліні, від 16-го вересня до 16-го грудня. Підкреслюємо наступні дати, коли сходини не відбудуться:

30-го вересня — Спільний обід з нагоди Дня Подяки

7-го жовтня — День Подяки

Всі зайняття відбуваються в одумівській залі при катедрі св. Володимира на 404 Бетурст вул., Торонто. Ціна за сезон від дитини \$50.00. Ціна включає всі кошти матеріялів, прогулянок, адміністративні кошти і т.д. Щотижневі зайняття відбуваються під постійним керівництвом Референтури Юного ОДУМ-у та під наглядом Виховників Юного ОДУМ-у, які перейшли дворічний курс Табору Виховників ОДУМ-у та працювали літом на таборах.

Виховники

Юрій Педенко 889-0640

Люба Буцька 233-2325

Заступники

Наталка Неліпа 233-2466

Надія Тимошенко 897-1831

Референтура юнацтва

Лариса Байрачна 769-3410

Міла Критюк 629-4595

Оксана Шевченко 275-0497

Наради

Наради Юного ОДУМ-у, щоб обговорити та перевірити плян праці, відбудуться по суботах о годині 2:30 по полусліні в такі дні: 14-го жовтня, 4-го листопада, 2-го грудня.

Присутність виховників та їхніх заступників обов'язкова.

Зміст програми

Гутірки:

Природознавство — рослинність

Наукова тема — «сіанс експеримент»

Українське народне мистецтво

— різні теми

Св. Миколай — звичаї

Тарас Шевченко — поет, маляр, кобзар: 175-ліття з дня його народження

Перша допомога — практичне вживання

ЗОРЕ МОЯ ВЕЧІРНЯЯ

сл. Тараса Шевченка
муз. Гната Хоткевича

Andante

The musical score consists of three staves of music in common time (indicated by '8'). The first staff starts with 'Зо - ре мо - я'. The second staff continues with 'бе - чір - на - я' and 'зій - до на пад - ос'. The third staff begins with 'ро - io' and continues with 'по - го - бо - рим', 'ти - же - се - сель - ко', 'б не - бо - АI', and 'з ино -'. The score includes dynamic markings like 'ff' and 'ff'.

Зоре моя вечірняя, зійди над горою,
Поговорим тихесенько в неволі з тобою.
Розкажи, як за горою сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка воду позичає.
Як широка сокорина віти розпустила,
А над самою водою верба похилилась.
Аж по воді розіслала зелені віти,
А на вітах гойдаються нехрещені діти.

До 175-річчя з днем народження
~ Т.Г. ШЕВЧЕНКА ~

Одеяло "УКРАЇНА" — Лондон, ОКТ. 1989.

Ручні роботи:
Мозаїки
Маріонетки
Ткацтво
Пропори
Вирізування гарбузів
Різдвяні подарунки
та багато іншого!

Куховарство:
Налисники
Солодке

Гри і забави:
Хусточка
Гуси, гуси
Покажи та розкажи
Полювання

Різне:
Казки для дітей
Співи
Листування з дітьми в Бразилії

Обкладинка «Таборових Вістей»
10-го Кобзарського табору, 1989 р.

Малював Андрій Передерій.

Це лише частина програми, яка вже підготована для наших дітей. Запляновано ще багато цікавого — але цього словами не скажемо, краще прийдіть і побачите самі!

МОЛОДЬ — МАЙБУТНЄ НАЦІЇ!

ГНАТ ХОТКЕВИЧ — КОМПОЗИТОР

(Закінчення зі стор. 17)

ній безвісті. І вина в цьому лежить у першу чергу на його земляках-слобожанах.

Далі виступив представник старої харківської інтелігенції Р. Черкаш. У мертвій тиші заля слухала його тремтячий голос: «Гнат Хоткевич — це один з тих наших національних діячів, які виходили з самих низів нашого суспільства і підносилися до самих вершин української і світової культури, і не тільки підносилися, але й самі ці вершини піднімали». Громом апльодисментів заля зустріла пропозицію старого артиста навічно вшанувати пам'ять Хоткевича високим званням почесного громадянина міста Харкова.

Розчулений підтримкою, він згадав і про невдалу боротьбу за встановлення у Харкові пам'ятника Григорієві Квітці-Основ'яненкові і вже з великим болем говорив про те, що в Харкові найбільш формально, найбільш казенно було відзначено ювілей Леся Курбаса, а що пам'ятну дошку стидаються повісити на фасаді театру і плянують повісити десь на задвірках, то вже зовсім соромно було слухати.

Черкашина на сцені змінив його учень, який з великою силою прочитав демонічний уривок з по-вісти Хоткевича *Камінна душа*. Після нього харківський композитор говорив про музичний талант Хоткевича, порівнював його феномен з «феноменом Шуберта», про якого казав колись його вчитель Сальєрі. На думку Польського, постати Хоткевича чимось нагадує постати Чюрльоніса, алеж які різні долі! І від нас залежатиме, чи стане Хоткевич гордістю України, як став Чюрльоніс гордістю Литви.

А потім на сцену вийшли симпатичні дівчата, ансамбль «Джерело». Всі вони студентки консерваторії, а у вільний час збирають і записують українські народні пісні Харківщини. На цьому вечорі вони виконали дві щедрівки і дві «весняні пісні». Співали без супроводу, дійсно по-народньому, з характерним східняцьким «надривом», але напрочуд гармонійно, і що головне — широко, весело, з ентузіазмом. Видно було, що займаються своєю справою за величчям серця, а не з формального обов'язку. Слухачі сприймали їх дуже тепло, склалося враження, що дівчата свій ентузіазм передали в зали. Після кількох віршів, що їх прочитав поет Анатолій Перерва, на сцені новий ансамбль — «Слобожани». Як і попередній, в буденних, різноманітних сучасних строях, але такі самі завзяті, серед них навіть молоді сім'я з малою дитиною! Керівник виступає по-російському. Не треба, каже, шукати скарби десь на стороні, вони у нас під ногами. Свята правда! І ці, ентузіясти народних пісень, теж збирають на Слобожанщині, а співають просто чудово.

Далі слово надається Олександрі Ковальовій, яка прочитала один вірш, а потім запропонувала

послухати вірші Степана Сапеляка, який був присутній у залі. Ведучий вечора зверхньо дав згоду. Степан прочитав свій вірш, присвячений Гнатові Хоткевичові, і заля вибухнула апльодисментами. Після нього кілька дум виконав харківський бандуррист Литвиненко, якому публіка влаштувала буквально овацию. І далі, вже до кінця вечора, у залі відчувалося якесь надзвичайне піднесення, і до самого кінця панувала бандура — дуетом, квартетом, сольо. Майстерно виконала варіації на теми класичних композиторів Лариса Перченко. Моцарт звучав на бандурі природно і вищукано, наче твір був спеціально написаний для бандури. Запам'яталася і учениці Лариси — чотири дівчинки років 12-13 у святковій шкільній формі. Співали надхненно, з душою. В очах така пристрасть, що не було ніякого сумніву, що й на харківський землі справжнє народне мистецтво живе і є зрозумілим не тільки старому поколінню, а й нашим дітям — нашій надії. На закінчення концерту глядачі і самі стали учасниками літературно-музичної композиції на теми творів Тараса Шевченка, коли всі разом запівали «Реве та стогне Дніпр широкий». Президія встала, а заля, на жаль, — ні.

Але як би воно там не було, це був чисто наш національний вечір, перший за стільки років у Харкові. Наступного дня я залишив Харків, і коли за вікном вагона промайнули останні околиці міста, я збагнув, що нарешті зрозумів демократичну, прогресарську столицю України, її простих, скромних і талановитих людей.

1 березня 1988 р. Москва

«Сучасність», листопад 1988 — ч. 11(331).

Передруковано без відома і згоди автора
з журналу «Кафедра», ч. 2
Харків-Львів, 1988.)

Слухайте радіопрограму ОДУМ-у

„МОЛОДА УКРАЇНА“

з радіовисильні
СНІП НА ХВІЛІ АМ 1540

в Торонто

КОЖНОЇ СУБОТИ
від 6:00 до 6:30 вечора

Керівництво:

**Головна Виховна Рада Коша Старших
Виховників ОДУМ-у в Канаді.**

Валентина РОДАК

УКРАЇНСЬКЕ ЖІНОЦТВО: ТРАДИЦІЯ ТА РОЗВИТОК

Конференція досліджень тем фемінізму й етнічності під назвою «Українське жіноцтво: Традиція та розвиток» відбулася в залах Інституту св. Володимира від 28-30 жовтня. Ця конференція була за спланована з ініціативи товариства українських жінок в Торонто «Другий вінок», яке зацікавлене у вивченні українського фемінізму та становищі жінки в суспільстві. Три роки тому, з нагоди 100 річниці українського жіночого руху, відбулася в Едмонтоні, перша така конференція, де були обговорені сучасні проблеми, пов'язані зі становищем української жінки та її ролі у суспільстві.

На сесії «Фемінізм та етнічність» розглянуто діяльність жіночого руху в 3-х етнічних суспільствах: українському, італійському та вірменському. В своєму резюме доповідачка, д-р Ковалська, психолог з Торонто, подала такі три загальні висновки, а саме:

— Українське жіноцтво було і є активне на громадській ниві, особливо в культурно-освітній, в здобуванні фондів на різні потреби, в харитативно-допомоговій. Все це належить до так званої «жіночої роботи».

— Друга прикмета українського жіноцтва, це підвищення свого наукового рівня, бо «найосновніший закон фемінізму каже, що кожна одиниця (чоловік чи жінка) має природне право змагатися до найвищого розвитку. Особисті досягнення, потенціял самовияву, є корисні не лише даній особі, але цілому суспільству. Доказом цього була участь доповідачок з різних професій: були жінки-психологи, соціологи, філологи, доктори, теологи і професійні актори і музики — співаки, піяністи, особи, знані зі своїх виступів серед англомовної публіки, такі як Роксоляна Росляк, Йоанна Карасевич, д-р Люба Жук.

— Третя загальна риса українського жіноцтва — це змагання до рівноправності і прагнення відігравати важливу роль у своєму суспільстві, себто брати співвідповідальність у власній громаді. Жіноцтво знає, що воно може багато зробити у ділянках національно-виховній, культурній і господарчій.

Крім згаданих щоденних громадських обов'язків, жінка — хоронителька домашнього вогнища і традицій своїх предків. Вона — мати-виховниця, професіоналістка, і її цікавлять питання сучасного світу й питання жіночого руху.

До речі, д-р Марта Богачевська-Хомяк — автор книжки «Феміністки всупереч самим собі» (Жінки в українській спільноті в роках 1884-1939) англійською мовою «Feminists Despite Themselves», що призначена для українського читача, який не знає ані історії України, ані історії українського жіно-

чого руху, а хоче дістати про це інформації — в інтерв'ю з О. Кузьмович (Свобода 21.10.1988) сказала, що «жіночий рух на Україні був органічною частиною суспільного руху. Українська жінка різнилася від західноєвропейської тим, що її праця була закорінена в громаді, а ціллю її змагань було поліпшити громаду, а не лише себе саму. Саме це причина, що українські жінки не уважали себе феміністками, а з'ясували собі, що вони до цього руху приєднались щойно тоді, коли почали вимагати рівноправності в житті.»

В дальших доповідях виявилось, що і в інших етнічних групах існує та сама ситуація. Д-р Колалійо, активна суспільно-громадська діячка італійського походження, ствердила, що українське жіноцтво краще зорганізоване, ніж італійське, а д-р Гамаліян з Монреалю, письменниця-педагог вірменського походження, розглянула питання сили й авторитету в родині. З гумором вона подала приклад, що коли дитина запитує батька про щось, то відповідь така: «Запитай мами, вона все знає і рішає». То чому ж права її обмежені?

З великим зацікавленням присутні вислухали також доповідь Надії Світличної про національно-демократичний рух за Горбачова. Надія Світлична згадала про становище жінки в сучасній Україні, порівнявши рівноправність жінок в Канаді. Вона пригадала, що ще й досі жінка виконує найтяжчу роботу, як, наприклад, в шахтах, працює машиністом електровозів чи добиває асфальт.

Доповідачка згадала деяких жінок, від яких можна навчитися завзяття, байдарості, охоти до життя, хоч їхні біографії страшні, а це — Дарку Гусяк, яка відсиділа у в'язниці 25 років і не втратила почуття гумору, письменницю Ліну Костенко, співачку Ніну Матвієнко, яка несе традиції нашої пісні, Валентину Стус, дружину покійного поета Василя Стуса, яка ніяк не може домогтися дозволу на перевезення тіла свого чоловіка з Уралу.

Були ще панелі на тему: «Українська жінка і мистецтво», «Становище української жінки в сучасному житті» та доповідь «Історія українського жіночого руху в Україні і в Канаді».

Доповідачі-панелісти здебільшого говорили англійською мовою, а їхні думки на актуальні теми, вислухали понад 150 учасниць.

ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ:

— обговорені теми, з жіночої перспективи були добре підібрані, фахово опрацьовані та актуальні. Шкода, що відбувалися дві сесії в той самий час.

— висловлено багато цікавих думок, подано різну статистику та вживано діяпозитиви і фільми

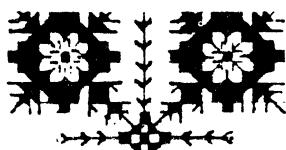
для ілюстрацій.

— була нагода на запити і дискусії, які проходили в діловому тоні.

Словом, суботня сесія влаштована жіночими силами була добре організована і пройшла з великим успіхом.

Примітка:

Репортаж був прочитаний на ОДУМ-івській радіопередачі «Молода Україна» в місяці листопаді 1988 р.

ОРКЕСТРА **NOVANA**
CORRESPONDANCE
ROMAN (514) 634-4778
MONTREAL, CANADA

РХХ 86

SPECIAL MUSIC FOR SPECIAL OCCASIONS

ОРКЕСТРА НА ВСІ ОКАЗІЇ

Майбутні бандуристи:
Андрій Макаренко, Касандра
Бовк, Анна Щурко,
Андрій Скляренко.

10-ий Кобзарський табір,
оселя «Україна», 1989 р.
Фото — О. Ковал'чук.

ЗУСТРІЧ НОВОГО РОКУ!

НЕДІЛЯ 31-ГО ГРУДНЯ

В ОСЕРЕДКУ КУЛЬТУРИ
ІМ. СВ. ВОЛОДИМИРА В ОКВІЛ
ВІД 7-ОЇ ГОД. ДО 2-ОЇ ГОД. РАНКУ
ВЕЧЕРЯ О 8-ІЙ ГОД.

\$65 ВІД ОСОБИ. **\$75** ПІСЛЯ З-ГО ГРУДНЯ.

ГРАТИМ ОРКЕСТРА ВЕСЕЛКА з МОНТРЕАЛЮ
ВСТУП ВКЛЮЧАЄ: ВЕЧЕРЮ, НАПІТКИ,
ІГРАШКИ-СВІСТАШКИ-КАПЕЛЮШКИ,
І КЕЛЕХ ШАМПАНСЬКОГО О 12-ІЙ ГОДИНИ.

ЗА КВІТКАМИ ТА ІНФОРМАЦІЯМИ ТЕЛЕФОНУЙТЕ:
до ТАРАСА РОДАКА (416) 255-8604
КВІТКИ МОЖНА ТАКОЖ НАБУВАТИ В АРКА ВЕСТ
2282 BLOOR ST. W.

КОБЗАРСЬКИЙ ІНСТРУКТОРСЬКИЙ КУРС

У місяці грудні 1988 р. в Нью-Йорку, США, заходами Товариства Українських Бандуристів, Капелі Бандуристів ім. Тараса Шевченка в Детройті і Школи Кобзарського Мистецтва відбувся успішний курс інструкторів гри на бандурі. На курсі було 20 інструкторів з різних країн Європи, Аргентини, Канади, і США (за деталями чит. дописи Дарки Лещук у СВОБОДІ — 2.03.1989 і Оксани Родак у НАРОДНІЙ ВОЛІ — 20.04.1989).

Учасники виявили бажання, щоб подібні інструкторські курси відбувалися щороку, міняючи головну тему курсу з року на рік і, по можливості, міняючи місце навчання.

Цього року Кобзарський Інструкторський Курс відбудеться в Торонто, Канада, від 26-го до 31-го грудня 1989 р. Курс спонзорують:

- філія ОДУМ-у в Торонто,
- ОДУМ-івський Ансамбль Бандуристів ім. Г. Хоткевича,
- СУМ-івський Ансамбль Бандуристів ім. О. Вересая,
- Товариство Українських Бандуристів,
- Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка.

Мета цьогорічного курсу — ПРОВАДЖЕННЯ ГРУПОВИХ ЗАЙНЯТЬ (курс педагогіки і техніки гри на бандурі). Викладатимуть кваліфіковані учителі-інструктори та члени Капелі:

- Остап Брездень (диригент голова музичного відділу в середній школі в Mississauga) — МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА,
- Дзвінка Остафійчук (диригент, колишній викладач музично-теоретичних предметів у Львівській музичній школі) — ОСНОВИ ТЕХНІКИ ДИРИГУВАННЯ,
- Віктор Мішалов (соліст-бандурист, член Капелі) — ТЕХНІКА ГРИ НА БАНДУРІ.

У праці також допомагатимуть Микола Дейчаківський — студент хорової диригентури університету Кент Стейт, член Капелі; Юліян Китастий, член Капелі та Оксана Родак — студентка 4-го року музичного факультету Торонтського університету, член Ансамблю Бандуристів ім. Г. Хоткевича.

Крім головної теми плянується: індивідуальні лекції, аранжування, оркестрація, виклади бандурознавства (сучасні бандуристи, способи гри на бандурі, теорія і сольфеджо, вечірні проби гри на бандурі та співу, кобзарські вечори, відвідини виставки українських народних інструментів.

Додаткові інформації:

- число курсантів-інструкторів буде обмежене до 25 осіб
- курс відбудуватиметься виключно українською мовою
- кошт шестиденного курсу — \$160.00 — канадських
\$135.00 — американських

Нове підприємство — ПОДОРОЖОВЕ БЮРО

Ліди Савер

*Lidia
Sauer*

151 Carlingview Dr., Unit 1, Rexdale, Ontario M9W 5S4
(416) 674-7777

- належність треба заплатити до 30-го листопада на адресу подану нижче
- оплата включає всі лекції, нотні матеріали, обіди та вечери
- нічліг буде у приватних українських домах
- є можливість продовжувати курс до 6-го грудня 1990 року для бандуристів з Європи і Південної Америки

Реєстрація відбудеться в понеділоквечором, 25-го грудня, від 7-ої до 9-ої години в приміщенні при 3253 Lakeshore Blvd. West, Кобза International, а виклади почнуться у вівторок, 26-го грудня, о год. 9-ї рано (місце буде подане пізніше).

За дальшими інформаціями телефонувати до керівника Ансамблю Бандуристів ім. Г. Хоткевича — Валентини Родак, вечорами від 9-ої год. на чи-слу (416) 255-8604, а анкети зголосення і чеки або грошові перекази (моні ордер) висилати на:

H. KNOTKEVYCH BANDURISTS' ENS.

c/o Walentina Rodak

12 Minstrel Dr.

Toronto, Ont. M8Y 3G4

Canada

З'їзд ТУБ-у відбудеться в суботу 30-грудня товариською зустріччю. Докладніші інформації будуть подані в скорому часі.

S N I H HEATING & COOLING

ВОЛОДИМИР СНІГ
Власник

11 Marmora St.
LONDON, ONT. N5Z 1Z4

Telephone
(519) 432-1983

MOLODA UKRAINA

If not delivered please return to:

Box 40, Postal Station "M"
TORONTO, ONT., CANADA
M6S 4T2

**КРЕДИТОВА СПІЛКА „СОЮЗ —
ПОВНІСТЮ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ**

Зaproшуємо Вас познайомитись із нашими фінансовими послугами і вибрати одну з них, яка буде найбільше вигідна Вам. Чекові конта, ощадничі конта. Р.Р. С.П., Р.Г.О.С.П. (на закуп першої хати), різні позики, грошеві перекази, чеки для подорожуючих, і багато більше. Ваша Кредитова Спілка має великий вибір фінансових послуг, щоб задоволити Вашу потребу. Розрахуйте на нас із повним довір'ям на позики із найнижчими відсотками і дорадчу обслугу. Ми є Кредитова Спілка „СОЮЗ“, яка є повністю до Ваших послуг. Звертайтесь до нас за всіма Вашими фінансовими потребами.

2299 Bloor St. West 406 Bathurst St.
Toronto, Ontario M6S 1P1 Toronto, Ontario M5T 2S6
Tel. 763-5575 Tel. 363-3994

9:30 am-6:00 pm	Понеділок	12 noon-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Вівторок	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-6:00 pm	Середа	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	Четвер	10:00 am-5:00 pm
9:30 am-8:00 pm	П'ятниця	10:00 am-7:00 pm
9:30 am-3:00 pm	Субота	9:00 am-3:00 pm

**Ціна 2.00 дол.
в США і Канаді**

CHOLKAN CORPORATION ■ REALTOR

5302 Dundas St. W.
Toronto, Ont

**INSURANCE FOR FIRE, AUTO, LIFE
УСЯКОГО РОДУ АСЕКУРАЦІЇ ВІД ВОГНЮ,
НА АВТА, ВІД КРАДІЖКИ, НА ХАТУ.**

Телефонуйте до
ЯРОСЛАВА КОВАЛЯ
Тел: 239-7733

SIPCO OIL LTD.

HOME COMFORT DIVISION

83 Six Point Road
Toronto, Ontario M8Z 2X3 — Tel. 232-2262

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугу.
2. Вкладає і фінансує нові печі („форнеси“)
3. Вкладає прилади до звогчування повітря („гюмідіфайрс“)
4. **Все фінансиємо на догідні сплати**

**— 24-годинна обслуга —
ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕЛЬ І ВНОЧІ:
232-2262**

Свої рахунки можете платити безкоштовно у Community Trust Co. — 2299 Bloor St. W.

Провадимо також власні бензинові станції під назвою **Sipco**. Просимо наших відборців заїжджати до наших **Sipco** і наповнити авта бензиною.